

Utopiaako?

Nuoret vaihtoehtoisia
tulevaisuuksia tekemässä

TURKU AMK *

Utopiaako?

Nuoret vaihtoehtoisia tulevaisuuksia tekemässä

Johanna Ailio, Anne Nieminen, Sari Torvinen
(toim.)

Turun ammattikorkeakoulun raportteja 278

Turun ammattikorkeakoulu Turku 2021

Graafinen ilme ja taitto: Ida Iivonen

ISBN 978-952-216-792-7 (pdf) ISSN 1459-7764 (elektroninen)

<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522167927.pdf>

Turun AMK:n sarjajulkaisut: turkuamk.fi/julkaisut

Kirjoittajat

Taina Erävaara on kuvataiteen koulutus- ja tutkimuspäällikkö Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiassa. Hän oli Suomen Kulttuurirahaston Varsinais-Suomen rahaston hoitokunnan jäsen vuosina 2011–2018. Hänen kiinnostuksen kohteitaan ovat nykytaide ja valokuvatutkimus.

Kuvataiteilija **Eero Merimaa** toimii kuvanveiston opettajana ja nykytaiteen tutkimusryhmän vetäjänä Turun AMK:n Taideakatemiassa. Merimaa työskentelee pääsääntöisesti kolmiulotteisen taiteen parissa. Hänen kiinnostuksen kohteitaan ovat dialogisuus ja kohtaamiset taiteen kontekstissa. Merimaan työskentelyn ytimessä ovat näyttelytoiminta, opetus, kokeelliset työpajat ja keskustelut.

Anne Nieminen työskentelee Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksella koulutuksen kehittämiseen liittyvissä hankkeissa. Hän on kiinnostunut kestävämmän tulevaisuuden kuvittelemisesta ja tekemisestä, sekä siitä miten tulevaisuuden kuvittelussa voitaisiin siirtyä dystopioista utopioihin.

Petriina Paturi on fysiikan professori ja varadekaani Turun yliopistossa sekä Suomen Kulttuurirahaston Varsinais-Suomen rahaston hoitokunnan jäsen. Hänen kiinnostuksen kohteitaan ovat magneettiset ja suprajohtavat materiaalit sovelluksineen sekä luonnontieteiden opetus kaikilla koulutustasoilla.

Hannu Salmi on akatemiaprofessori ja kulttuurihistorian professori Turun yliopistossa sekä Suomen Kulttuurirahaston Varsinais-Suomen rahaston hoitokunnan puheenjohtaja. Hänen kiinnostuksen kohteitaan ovat 1800- ja 1900-lukujen historia ja kulttuuri.

Utopiaako? -hankkeen koordinaattori **Sari Torvinen** on kuvataiteilija ja taideopettaja. Tässä hankkeessa hän on ollut erityisen kiinnostunut kestävän kehityksen temasta, joka on hänelle läheinen myös oman taiteellisen työskentelyn kohdalla.

Dosentti **Timo Vuorisalo** toimii ympäristötieteen lehtorina Turun yliopiston biologian laitoksella. Hän on myös Varsinais-Suomen Kulttuurirahaston asiamies. Vuorisaloa kiinnostavat globaalit ympäristökysymykset, luonnonsuojelu sekä eläinasenteiden historia.

Kirsi White työskentelee erityisasiantuntijana ympäristöministeriössä sekä on jatko-opiskelijana Turun yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa, jossa hän tekee väitöskirjatutkimusta ympäristöoikeuden alalta. Kirsillem on tärkeää erityisesti nuorten osallistuminen päätöksentekoon.

Sisällys

Alkusanat	5
Tiivistelmä	7
Sammanfattning på Svenska	9
Summary in English	11
Kulttuurirahasto etsii utopiaa	13
Utopiaako?- numeroina	20
Utopiaako?-hankkeesta nuorille kipinää yhteiskunnalliseen osallistumiseen	21
Kuvia työpajojen tehtävistä	53
Nuoret rakentavat tulevaisuutta!	60
Miksi tulevaisuutta pitäisi ajatella?	66
Pyrkimys ymmärtää taidelähtöisiä menetelmiä ja taiteessa vallitsevaa vapauden ja ahtauden välistä konfliktia	72
Palautetta opettajilta ja opiskelijoilta	81
Jaettavat työpajamallit ja video rakentavasta vuorovaikutuksesta	84
Kiitokset	88

Alkusanat

Hyvä lukija,

tervetuloa tutustumaan Utopiaako?-hankkeeseen! On hienoa päästä jakamaan tulokset kanssanne tässä julkaisussa sekä siihen liittyvissä dokumenttivideoissa ja työpajamalleissa.

Alussa oli unelma siitä, että hanke voisi tarjota toisen asteen opiskelijoille työkaluja käsitellä kenties pelottavaa tulevaisuutta. Ympäristö ja media tarjoavat useimmiten vain uhkakuvia. Halusimme käydä kohti näitä ja pohtia, voisiko näky tulevaisuudesta olla myös hyvä ja lohdullinen. Vai onko tällainen ajattelu pelkkää utopiaa? Saadusta palautteesta päätellen unelmasta tuli monen osallistujan kohdalla totta. Emme ehkä saavuttaneet kaikkea mitä tavoittelimme, mutta rakensimme suuren nuorten joukon kanssa taiteen menetelmillä visioita ja ideoita, joiden avulla tulevaisuus näyttää valoisammalta.

Korkeakouluopiskelijat tekivät yhteistyötä ylittäen oppilaitosten rajat. Erilaisen ajattelun kohtaaminen oli hedelmällistä: taiteen, tieteen ja viestinnän keinoja käyttämällä nuoret aikuiset johdattivat toisen asteen opiskelijat ajattelemaan, ideoimaan ja toteuttamaan. Tuloksena syntyi työpajoja, joita opettajat voivat muokata jatkossa omiin tarpeisiinsa.

Todellisuus sotki utopioita ja osoitti kuinka nopeasti kaikki voi muuttua täysin uudeksi ja odottamattomaksi. Periksi ei kuitenkaan annettu, vaan opiskelijat ja opettajat jatkoivat sitkeästi ja joustavasti työtä alati muuttuvassa tilanteessa.

Tulosten eteen on tehnyt töitä suuri joukko Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia ja Turun yliopiston opiskelijoita, opettajia ja muuta henkilökuntaa. Heille kaikille lämmin kiitos! Työpajojen, tapahtuman ja näyttelyiden valmistaminen on vaatinut paljon sitkeyttä. Pandemia ehti sotkea suunnitelmat moneen kertaan, mutta vaihtuviin tilanteisiin sopeuduttiin hämmästyttävän hyvin. Ei olekaan pieni saavutus löytää itsestään periksiantamattomuutta ja itseluottamusta ja todeta erään opiskelijan tapaan: “Ainakin tässä on oppinut sen, että kaikesta selviää.”

25.8.2021

Taina Erävaara
Koulutus- ja tutkimuspäällikkö,
Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia

Petriina Paturi
Professori,
Wihurin fysiikantutkimuslaboratorio, Turun Yliopisto

Tiivistelmä

Utopiaako?-hanke on Varsinais-Suomen kulttuuri-rahaston rahoittama Turun yliopiston ja Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiaan yhteishanke, jossa molempien korkeakoulujen opiskelijat kehittivät yhteistyössä elämyksellisiä ja taidelähtöisiä työpajoja vuorovaikutuksesta, osallisuudesta yhteiskunnassa sekä kestävästä tulevaisuudesta. Hankkeen kohderyhmänä olivat varsinais-suomalaiset toisen asteen opiskelijat.

Hanke toteutettiin monitieteisesti, ja tutkijat ja opettajat Turun yliopistosta ja Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiasta tarjosivat korkeakoulujen opiskelijoille taustatietoa ja tukea työpajojen valmisteluun. Taustatietoa työpajoille ja niiden toteutukselle tarjoavat myös tämän julkaisun artikkelit, jotka käsittelevät hankkeen taustaa, taidelähtöisiä menetelmiä ja taiteen merkitystä ajatusten herättäjänä, tulevaisuutta ja toisin kuvittelemista sekä korkeakouluopiskelijoiden ajatuksia hankkeesta ja siitä, miksi he lähtivät mukaan toteuttamaan työpajoja.

Tutkimusten mukaan vaikeiden aiheiden sisäistäminen tapahtuu monipuolisemmin ja syvällisemmin kokemusten ja tunteiden kautta. Työpajojen suunnittelussa tavoitteeksi otettiin uudenlainen näkökulma ja lähestyminen aiheeseen pelkän informaation jakamisen sijaan.

Hankkeeseen osallistui monipuolisesti opiskelijoita yliopiston eri tiedekunnista sekä Taideakatemiaan opiskelijoista. Hankkeeseen osallistuneet korkeakouluopiskelijat toteuttivat

ryhmätyönä toisen asteen opiskelijoille kolmen tunnin työpajoja rakentavasta vuorovaikutuksesta, huomioivammasta huomimisesta sekä osallisuudesta yhteiskunnassa. Rakentavan vuorovaikutuksen työpajoissa käsiteltiin mediaa, vihapuhetta ja kiusaamista. Huomioivampi huominen keskittyi ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen kulutukseen ja osallisuus yhteiskunnassa -teeman alla käsiteltiin yhteiskunnassa vaikuttamista sekä misinformaatiota.

Työpajat suunniteltiin alun perin pidettäväksi Avaruuspuisto Väisälässä, mutta koronapandemian vuoksi kaikki työpajat pidettiin verkkototeutuksena. Aiemmin suunnitellut työpajat piti muuttaa pikaisella aikataululla verkkoon sopiviksi, mikä aiheutti suuria muutoksia alkuperäisiin työpajaideoihin.

Loppujen lopuksi erilaisia työpajoja suunniteltiin kuusi, joista viisi on toteutettavissa sekä etä- että lähitoteutuksena ja yksi ainoastaan lähitoteutuksena. Työpajojen tavoitteena oli lisätä toisen asteen opiskelijoiden vuorovaikutustaitoja, tulevaisuuslukutaitoa ja uskoa tulevaisuuteen sekä kansalaistaitoja esimerkiksi tiedonhankinnassa ja yhteiskuntaan osallistumisessa.

Hankkeen lopputapahtuma Utopioita ja tähtitiedettä pidettiin 13.8.2021 Avaruuspuisto Väisälässä. Tapahtumassa avattiin hankkeen työpajoja esittelevä näyttely Luomuksia Utopiaako?-hankkeesta sekä kuvataiteilija Lilli Haapalan ja yhdeksän kuvataideopiskelijan paikkasidonnainen taide-näyttely Utopia.

Hankkeen materiaalit ja työpajat suunniteltiin ja dokumentoitiin tarkasti, jotta työpajoja on mahdollista hyödyntää opetuksessa myös hankkeen loppumisen jälkeen. Materiaalit ovat ladattavissa alla olevasta linkistä:

julkaisut.turkuamk.fi/utopiaako_pajamallit.pdf

Utopi?

-sammenfattning

Projektet Utopi? är ett gemensamt projekt mellan Åbo universitet och Åbo yrkeshögskolas Konstakademi som finansierats av Egentliga Finlands kulturfond. Studerande från båda högskolorna utvecklade i ett samarbete upplevelserika workshopar med utgångspunkt i konsten om interaktion, delaktighet i samhället och en hållbar framtid. Projektets målgrupp var studerande på andra stadiet i Egentliga Finland.

Projektet genomfördes tvärvetenskapligt, forskare och lärare från Åbo Universitet och Åbo yrkeshögskolas Konstakademi gav de studerande på högskolorna bakgrundsinformation och stöd i förberedelsen av workshoparna. Bakgrundsinformation för workshoparna och genomförandet av dem finns även i artiklarna i denna publikation. I artiklarna beskrivs bakgrunden till projektet, metoder med utgångspunkt i konsten och betydelsen av konst som tankeväckare, framtiden och alternativa utsikter samt de högskolestuderandes tankar om projektet och varför de ville delta i arrangemanget av workshoparna.

Enligt forskning sker internalisering av svåra teman mer mångsidigt och djupt genom upplevelser och känslor. Vid planering av workshoparna valde man ett nytt slags perspektiv och förhållningssätt till ämnet istället för att enbart delge information.

Deltagarna i projektet bestod av studerande från flera av universitetets fakultet och studerande från Konstakademien.

I projektet genomförde högskolestuderandena som grupparbete tre timmar långa workshopar för studerande på andra stadiet om konstruktiv interaktion, en mer hänsynsfull morgondag samt delaktighet i samhället. I workshopen om konstruktiv interaktion behandlades media, hatretorik och mobbning. En mer hänsynsfull morgondag inriktades på klimatförändringen och slöseriet med naturtillgångar medan temat delaktighet i samhället berörde påverkan i samhället och felaktig information.

Workshoparna planerades från början att förläggas till äventyrsparken Väisälä (Avaruuspuisto Väisälä), men på grund av coronapandemin genomfördes alla workshopar via nätet. Workshoparna som redan planerats behövde med kort varsel anpassas till nätet, vilket orsakade stora förändringar jämfört med de ursprungliga idéerna till workshoparna.

I själva verket planerades sex olika workshopar varav fem kan genomföras både på distans och på plats och endast en workshop helt på plats. Målet med workshoparna var att öka interaktionsfärdigheter, framtidslitteracitet och framtidstron hos studerande på andra stadiet samt medborgarfärdigheter exempelvis i kunskapsinhämtning och samhällsdeltagande.

Projektavslutningen Utopier och astronomi ordnades den 13 augusti 2021 i äventyrsparken Väisälä. Evenemangen var en vernissage för två utställningar: Skapelser från Utopi? projekt, som presenterade projektets workshopar och platsspecifik konstutställning Utopi av bildkonstnären Lilli Haapala och nio konststuderander.

Materialen för projektet och workshoparna planerades och dokumenterades noggrant för att workshoparna även ska kunna användas i undervisningen när projektet avslutats.

Summary in English

Utopian? was a joint project of the University of Turku and the Arts Academy at Turku University of Applied Sciences, funded by the Southwest Finland Regional Fund of the Finnish Cultural Foundation. Within the project, students collaborated to develop experiential and art-oriented workshops on interaction, inclusion in society and a sustainable future. The workshops were targeted at students in upper secondary education.

The project was implemented in a multidisciplinary manner, and researchers and teachers from the University of Turku and the Arts Academy provided the students with background information and support for the preparation of workshops. Background information for the workshops and their implementation is also provided through this publication. Its articles discuss the background of the project, art-oriented methods, the significance of art for new ideas, the future and alternative scenarios, as well as students' thoughts about the project and why they decided to participate in implementing workshops.

According to studies, difficult issues can be understood more extensively and profoundly through experience and emotion. In planning the workshops, the goal was to apply a new perspective and approach to the topic, rather than just sharing information.

A diverse range of students from various fields participated in the project. Through group work, the participants produced

three-hour workshops for students in upper secondary education on constructive interaction, inclusion in society and a more inclusive future. The workshops on constructive interaction dealt with the media, hate speech and bullying. Climate change and the consumption of natural resources were discussed under the theme of a more inclusive future, and influence in society and misinformation under the theme of inclusion in society.

The workshops were originally supposed to be held at the Väisälä Institute for Space Physics and Astronomy, but all the workshops were eventually held online because of the coronavirus pandemic. Previously planned workshops needed to be converted on a tight schedule, which resulted in major changes to the original workshop ideas.

A total of six workshops were planned, five of which can be implemented both remotely and in a classroom setting, while one is only applicable in a classroom environment. The purpose of the workshops was to increase the interaction skills, future literacy and optimism of students in upper secondary education, as well as their civic competences in the acquisition of information and participation in society, for example.

The wrap-up event Utopias and Astronomy was held at the Väisälä Institute for Space Physics and Astronomy on 13 August 2021. The event opened two exhibitions: Creations from the Utopian? Project presenting the workshops of the project and Utopia, a site specific art exhibition by visual artist Lilli Haapala and nine art students.

The project materials and workshops were planned and documented carefully, so that the workshops can be integrated into teaching even after the project.

Kulttuurirahasto etsii utopiaa

Utopiaako?-hanke lukeutuu Suomen Kulttuurirahaston näkökulmasta niin sanottuihin oman kulttuuri-toiminnan hankkeisiin, joihin aloite tulee yleensä aina maakuntarahaston hoitokunnalta. Hoitokunta puolestaan on työryhmä, jonka tärkein tehtävä on päättää rahaston myöntämistä apurahoista ja palkinnoista, useimmiten asiantuntijoita apunaan käyttäen. Maakuntarahasto voi apurahatoiminnan ulkopuolella edistää myös omasta aloitteestaan toimialueensa kulttuuritoimintaa juuri oman kulttuuritoiminnan hankkeillaan. Näillä hankkeilla hoitokunta voi tukea esimerkiksi jotain kulttuurin sektoria, joka jostakin syystä näyttäisi apurahamyöntöjen näkökulmasta jääneen maakunnassa aiheetta katveeseen, tai johon kohdistuu yllättäviä ja ajankohtaisia kehityspaineita.

Aloite Utopiaako?-hankkeeseen tuli Varsinais-Suomen rahaston hoitokuntaan kuuluneilta Taina Erävaaralta ja Petriina Paturilta. Juuri näin hoitokunta parhaimmillaan toimii: tieteen ja/tai taiteen hyvinkin etäisillä osa-alueilla työskentelevät asiantuntijat löytävät hoitokunnassa toimiessaan yhteisen kiinnostavan teeman, jonka edistäminen sopii samalla luontevasti maakuntarahaston profiliin. Ja näin todella kävi Erävaaran ja Paturin hankeidean kanssa. Hankesuunnitelmassa kohtasivat hoitokunnan pitkäaikaiset huolet yleistyvistä vihapuheista, tutkimustiedon vähätyöstä ja nuorison ankean dystooppisista tulevaisuuskuvista. Hankkeen kiistaton vahvuus oli myös sen toteutus Turun

yliopiston ja Turun ammattikorkeakoulun välisenä yhteistyönä, minkä lisäksi työpajojen valmisteluun osallistui tutkijoita hyvin monista oppiaineista. Monitieteisyyteen kannustaminen sekä tieteen ja taiteen yhteisten rajapintojen vahvistaminen ovat rahaston kestotavoitteita.

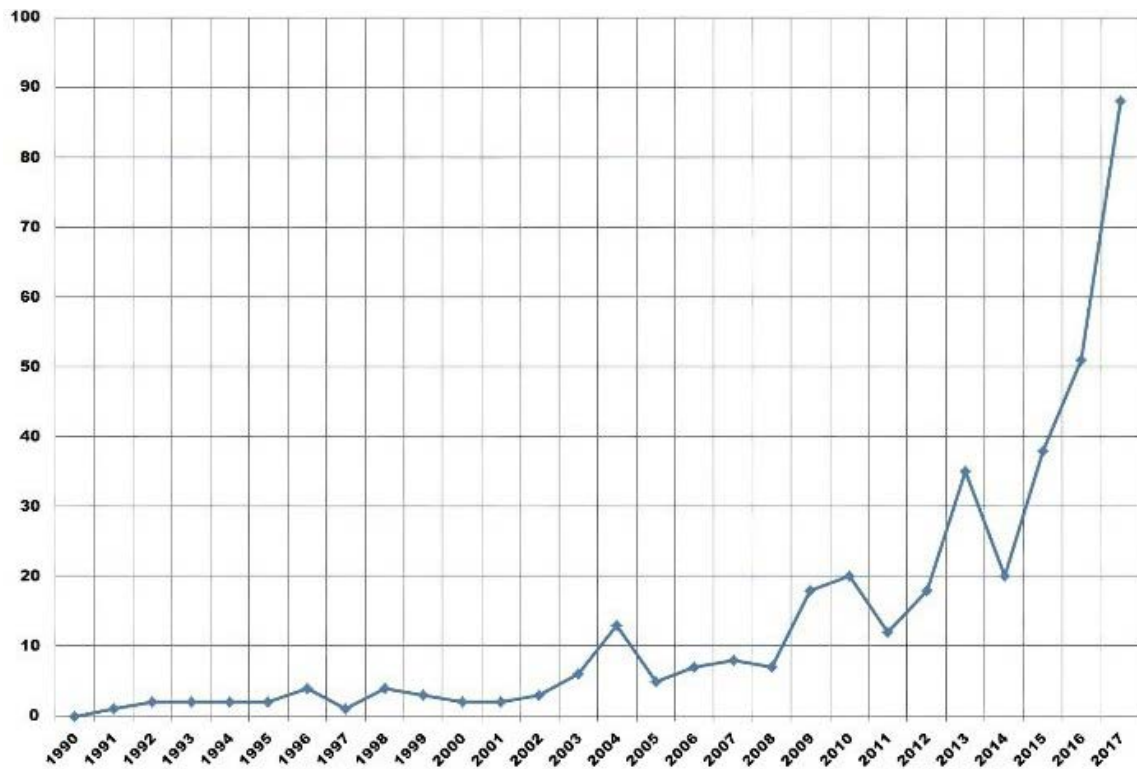
“

**Kreikan kielestä tuleva sana
”utopia” tarkoittaakin paikkaa,
jota ei ole.**

”

Hankkeen nimi Utopiaako? viittaa sanaan ”utopia”, jolla on pitkä historia. Thomas More kuvasi 1500-luvun alussa Utopia-romaanissaan kaukaista saarta ja sen ihanteellista yhteiskuntaa. Kreikan kielestä tuleva sana ”utopia” tarkoittaaakin paikkaa, jota ei ole. Jos Thomas Moren aikana utopia oli nimenomaan paikka, ovat utopiat modernina aikana sijainneet enemmänkin ajassa, kaukaisessa tulevaisuudessa. Utopian vastakuvaksi syntyivät jo 1800-luvun lopulla dystopiat, jotka tarkoittavat ei-toivottua paikkaa tai ei-toivottua tulevaisuutta. Siitä lähtien länsimaisessa kulttuurissa on ollut suoranainen jatkumo synkkiä tulevaisuudenkuvia, ja mitä lähemmäs nykypäivää tullaan, sitä enemmän dystooppiset kuvat on liitetty sekä nykyhetkeen että välittömään tulevaisuuteen. Julkisessa keskustelussa dystopia on viime vuosina ollut yhä käytetympi sana.

Kuvio 1: 'Dystopia' ja 'dystooppisuus' Helsingin Sanomissa 1990–2017. Digitaalisen aineiston pohjalta laskenut Hannu Salmi 25.2.2018.

Kuvio 1 esittää esimerkkinä, miten dystopiasta on keskusteltu Helsingin Sanomissa viimeisten vuosikymmenten aikana. Dystopia-sanan ja dystooppisuuden esiintyminen on kasvanut räjähdysmäisesti erityisesti 2010-luvulla. Osittain on kyse synkkiä sävyjä sisältävän fiktion noususta mutta myös ilmaston lämpenemisen kaltaisten globaalien kriisien lisääntyneestä näkyvyydestä. Tilanteessa, jossa synkkiä tulevaisuuskuvia on tarjolla enemmän kuin koskaan, on tärkeää pysähtyä miettimään, voiko tulevaisuudesta puhua uudelleen valoisasti ja rakentavasti – vai onko se vain utopiaa.

Koska ajankohtaisen hankkeen sisältöä on kuvattu kattavasti tämän julkaisun muissa luvuissa, keskitymme seuraavaksi hankkeen rahoittajan näkökulmaan rahoitusjärjestelyjen, ohjausryhmän toimivuuden ja pandemiasta johtuneiden hankesuunnitelman toistuvien päivitysten näkökulmista.

Jo varhaisessa vaiheessa oli selvää, ettei laajaa ja kunnianhimoista hanketta voitaisi toteuttaa pelkästään

maakuntarahaston omalla, enimmillään 15 000 euron suuruisella vuotuisella kulttuuritoiminnan määrärahalla. Näin ollen hoitokunta päätti kokouksessaan 29. tammikuuta 2019 hakea hankkeelle 125 000 euroa apurahaa Suomen Kulttuurirahaston hallitukselta. Hoitokunta perusteli hakusummaa kunnianhimoisella tavoitteellaan tavoittaa noin puolet kohderyhmän eli toisen asteen opiskelijoiden koko ikäluokasta Varsinais-Suomessa. Suunnitellut teemat olivat laajoja ja monipuolisia, ja työpajoja oli sen mukaisesti suunnitteilla kymmenkunta. Tavoitteena oli alun perin toteuttaa työpajat noin neljän tunnin kestoisina Tiedekeskus Tuorlassa. Kulttuurirahaston hallitus hyväksyi hankesuunnitelman joidenkin vähäisten muutosten jälkeen.

Työpajat oli määrä toteuttaa keväällä 2020, mikä suunnitelma kuitenkin valitettavasti kariutui covid-19-pandemiaan. Hankkeen toteutus jouduttiin keskeyttämään vain parisen viikkoa ennen työpajojen alkua. Pandemia ei kuitenkaan ollut ainoa yllätys. Alkuvuonna 2019 Turun yliopisto päätti kustannussyistä yllättäen luopua Tuorlan observatorion tiloista, joissa työpajat oli määrä pitää. Tieto aiheutti huomattavia muutospaineita, sillä osa työpajoista oli suunnitellut käyttävänsä hyväksi Tuorlan laadukkaita videokuvausvälineistöjä ja planetaariota.

“

**Pandemia ei kuitenkaan ollut
ainoa yllätys**

”

Suomen Kulttuurirahaston hallitus edellytti ohjausryhmän perustamista Utopiaako?-hankkeelle. Hoitokunta valitsi ohjausryhmän jäseniksi rahaston asiamiehen ja sihteerin, Taina Erävaaran ja Petriina Paturin. Ohjausryhmän kokouksiin on osallistunut myös hankekoordinaattoriksi valittu, kuvataidetaustan omaava Sari Torvinen.

Lukuisat muutokset ovat hankkeen kuluessa työllistäneet ohjausryhmää, mutta ennen kaikkea tietenkin tarmokasta hankekoordinaattoria sekä työpajojen valmisteluun osallistuneita lukuisia opettajia ja opiskelijoita.

Henkilökunnan ensimmäinen suunnittelutapaaminen Turun Yliopistolla heinäkuussa 2019. Kuva Petriina Paturi.

Kun työpajojen toteutus keväällä 2020 romuttui, luopui myös suurin osa opiskelijoista osallistumisesta työpajojen vetäjiksi. Tämä oli hyvin ymmärrettävää, koska ei ollut tietoa, milloin hanke voitaisiin käytännössä toteuttaa.

Vuoden 2020 kuluessa maakuntarahaston hoitokunta teki välttämättömät päätökset työpajojen toteutuksen siirtämisestä ensin syksyyn 2020, mutta melko pian päädyttiin toteutukseen vasta keväällä 2021 siinä toivossa, että työpajat voitaisiin viimeistään silloin toteuttaa lähiopetuksena. Toive osoittautui turhaksi pandemian pitkittyessä, ja 15. helmikuuta 2021 ohjausryhmä teki lopullisen päätöksen työpajojen etätoteutuksesta. Pitkittyessään hanke aiheutti myös lisäkuluja. Hoitokunta päätti käyttää Utopiaako?-hankkeeseen myös toimintavuoden 2020-2021 oman kulttuuritoiminnan hankkeen määrärahasa, mikä nosti hankkeen kokonaisyönnön 140 000 euroon.

“

Kaikkialle maailmaan iskenyt pandemia osoitti dystooppisella ominaislaadullaan hyvin konkreettisesti huolen tulevaisuudesta olleen aiheellinen.

”

Hankkeen pitkittyessä alkoi jälleen näyttää siltä, että työpajat voitaisiin sittenkin toteuttaa alkuperäisen suunnitelman mukaisesti Tuorlassa, joka sillä välin oli vaihtanut omistajaa. Tätä ennen oli päädytty väliaikaisratkaisuna työpajojen siirtoon Turun ammattikorkeakoulun tiloihin.

Uusi omistaja Avaruuspuisto Väisälä suhtautui myötämieleisesti hankkeeseen, mutta päätös etätoteutuksesta peruutti Tuorla-toteutuksen jo toistamiseen keväällä 2021. Hankkeen päätöstapahtuma pidettiin elokuussa 2021 Tuorlan tiloissa.

Monet muutokset ovat tehneet Utopiaako?-hankkeesta Varsinais-Suomen rahaston ylivoimaisesti pitkäikäisimmän oman kulttuuritoiminnan hankkeen. Kaikkialle maailmaan iskenyt pandemia osoitti dystooppisella ominaislaadullaan hyvin konkreettisesti huolen tulevaisuudesta olleen aiheellinen. Pandemian hiipuesssa tarvitaan positivistista tulevaisuususkkoa, ja Utopiaako?-hankkeen työpajojen ajankohtaiset teemat toivottavasti valavat tätä osallistujiin. Suomen Kulttuurirahaston Varsinais-Suomen rahasto kiittää hyvin lämpimästi kaikkia hankkeeseen sen eri vaiheissa osallistuneita yhteistyöstä ja kärsivällisyydestä. Työpajoista saatu kiittävä palaute osoittaa hankkeen onnistuneen tavoitteissaan ja samalla se on toivoaksemme auttanut meitä lähemmäs kohti valoisampaa tulevaisuutta.

“

Sosiaalisen median kuplista oli mielenkiintoista kuulla, koska vaikka näen niitä joka päivä niin en ole ennen ajatellut niitä kunnolla

”

Utopiaako? numeroina

Kesto: **2019 - 2021**

Työpajoja: **38**

Toisen asteen opiskelijoita: **618**

Toisen asteen opettajia: **21**

Toisen asteen oppilaitoksia: **10**

Korkeakouluopiskelijoita: **73**

Korkeakouluopettajia: **19**

Korkeakouluja: **2**

Utopiaako?- hankkeesta nuorille kipinää yhteiskunnalliseen osallistumiseen

Utopiaako?-hanke on tuottanut monenlaisia oppimisen ja osallistumisen kokemuksia, tuonut yhteen tieteellisiä tuloksia ja taiteen prosesseja sekä avannut uusia muotoja korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyölle. Tämän kaiken tuloksena on syntynyt työpajoja, näyttely, dokumenttivideo rakentavasta vuorovaikutuksesta ja kuusi vapaasti hyödynnettävää työpajamallia. Utopiaako? on myös osa opetus- ja kulttuuriministeriön, Suomen Akatemian ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan järjestämän Tutkitun tiedon teemavuoden 2021 ohjelmistoa.

Hankkeen lähtökohtana oli valtion nuorisoneuvoston julkaisema nuorisobarometri 2016, josta kävi ilmi, että nuoret näkevät tulevaisuuden aiempaa huomattavasti synkempänä. Globaalit ongelmat ovatkin mittasuhteiltaan valtavia ja monimutkaisia ratkaista, eikä sosiaalisen median keskusteluissa ole helppoa rakentaa identiteettiään. Vääristellyn tiedon ja informaatiotulvan keskellä olo voi tuntua eksyneeltä ja voimattomalta.

Kahden korkeakoulun asiantuntemusta yhdistämällä Utopiaako?-hanke tarttui haasteeseen kääntää tätä ajattelua positiivisemmaksi. Vuosina 2019–2021 Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian ja Turun yliopiston opettajat ja opiskelijat eri taiteenaloilta ja tiedekunnista yhdistivät voimansa osallistavien tulevaisuustyöpajojen luomisessa ja toteuttamisessa. Työpajat kiertyivät yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja optimistisempien tulevaisuudenkuvien näkemisen ympärille. Halusimme välittää sitä ajatusta, että hyvä tulevaisuus tehdään nyt ja nuorilla on monia keinoja vaikuttaa siihen. Pajoihin osallistui 618 varsinaissuomalaista opiskelijaa toisen asteen oppilaitoksista huhti toukokuussa 2021.

“

**Vääristellyn tiedon ja
informaatiotulvan keskellä
olo voi tuntua eksyneeltä ja
voimattomalta.**

”

Työpajojen suunnittelu alkaa

Korkeakouluopiskelijat vetivät toisen asteen opiskelijoille suunnatut työpajat. Tällä pyrimme siihen, että kommunikointi olisi mahdollisimman luontevaa, kun osallistujat ja vetäjät olisivat ikänsä puolesta lähellä toisiaan. Pajat olivat keskustelevia ja osallistavia, ja niiden suunnittelussa kiinnitettiin huomiota monipuolisiin tehtävätyyppeihin. Aluksi ohjaajat perehdytettiin hankkeen aihepiireihin ja erilaisten pedagogisten työkalujen käyttöön. Järjestimme yhteistaapaamisen, jossa hankkeeseen osallistuvat opettajat pitivät puheenvuoroja huomioivampi huomina -kattoteemasta oman alansa näkökulmasta.

Hankkeen nimen mukaisesti kurkotimme kohti utopiaa: Onko parempi tulevaisuus vain utopiaa vai voiko sellaiseen todella päästä? Anne Nieminen, projektiasiantuntija Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta, johdatti opiskelijat vaihtoehtoisten tulevaisuuksien äärelle kertoessaan tulevaisuudentutkimuksen peruskäsitteistä. On tärkeää, millaisesta tulevaisuudesta unelmoimme, sillä tulevaisuutta koskevat ajatuksemme vaikuttavat tekoihimme tässä hetkessä ja tällä tavoin muovaavat myös tulevaisuutta.

Pirita Juppi, media-alan yliopettaja ja koulutusvastaava Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiasta, kertoi mediasta yhteiskunnallisen osallistumisen välineenä. **Mikko Leino**, projektitutkija Turun yliopiston filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitokselta, kertoi poliittisesta osallistumisesta. **Eero Merimaan**, kuvataiteilijan ja kuvataiteen tuntiopettajan Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiasta, aiheena oli ympäristötaide, ekotaide sekä taiteen ja aktivismin suhde. **Timo Vuorisalo**, dosentti Turun yliopiston biologian laitokselta, punnitsi alustuksessaan syitä ympäristöpessimismiin ja -optimismiin sekä toi esiin sen, että joitakin ympäristöongelmia, kuten otsonikato tai happamat sateet, on kansainvälisellä yhteistyöllä pystytty myös ratkaisemaan. Tällaiset menestystarinat luovat toivoa ja kertovat siitä, että tutkijoiden, poliitikkojen ja kansalaisaktivistien sinnikäs työ voi tuottaa tulosta. **Kirsi White**, jatko-opiskelija Turun yliopiston oikeustieteellisestä tiedekunnasta, perehdytti rakentavan vuorovaikutuksen kysymyksiin oikeustieteen näkökulmasta: kaikki ovat vastuussa sanomisistaan, netissäkin.

Pienryhmiin järjestäytymistä ja aikataulutusta. Kuvassa Mikko Leino ja Johanna Novák. Kuva Sari Torvinen.

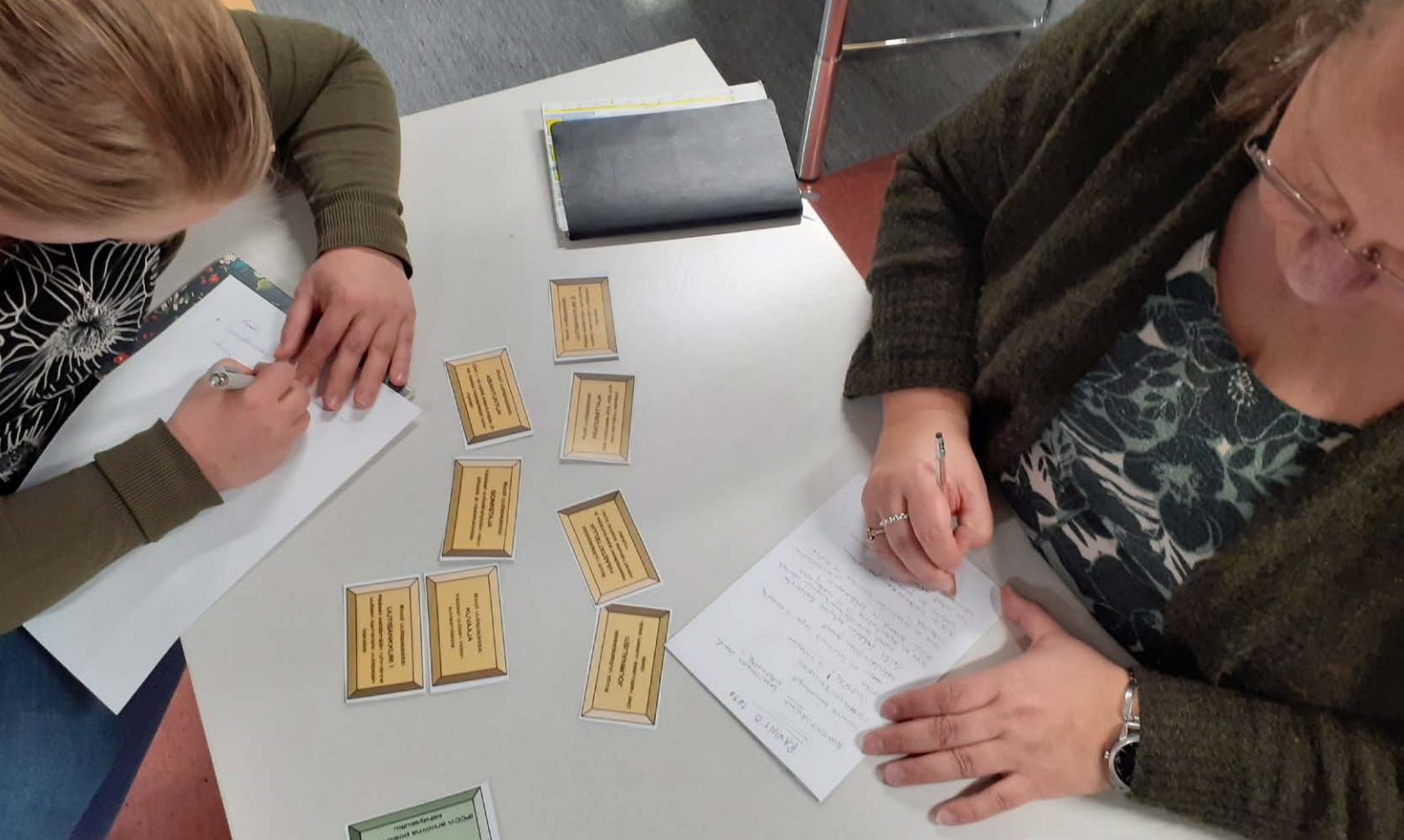

Kirsi White luennoimassa. Kuva Sari Torvinen.

Hanketta ohjasivat tai opiskelijoiden erilaisia pienryhmiä luotsasivat edellä mainittujen lisäksi Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiasta **Johanna Ailio, Antti Alanko, Taina Erävaara, Kaisu Helminen, Renja Leino, Laura Miettinen** ja **Johanna Vaaherkumpu** sekä Turun yliopistosta **Jukka Käyhkö, Johanna Novák, Pasi Nurmi, Petriina Paturi, Liudmila Sivetc** ja **Veli-Matti Vesterinen**.

Syksystä 2019 kevääseen 2020 opiskelijat suunnittelivat monialaisissa pienryhmissä tieteellisiin faktoihin pohjautuvia työpajoja, jotka sisälsivät taiteen menetelmiä hyödyntäviä tehtäviä. Työpajojen aiheita olivat rakentava vuorovaikutus, osallisuus yhteiskunnassa ja kestävä kehitys. Haasteena oli saada kolmetuntiset pajat pysymään koko ajan kiinnostavina ja suunnitella sellaisia tehtäviä, jotka sopivat hyvin monenlaisille ammattioppilaitosten ja lukioiden ryhmille. Varauduimme siihen, että joillakin pajojen osallistujilla voi olla ennakkoon todella hyvät pohjatiedot aiheista ja toisia aiheet eivät ole välttämättä aiemmin kiinnostaneet. Lisäksi osallistujien kielitaito ja motivaatio voivat vaihdella suuresti. Tämän vuoksi tehtävissä piti olla sopivaa tekemistä erilaisille osallistujille ja varaa soveltaa niitä ryhmän tarpeiden mukaisesti.

**“
Todella rento ilmapiiri ja
monipuolinen työpaja. Kivoja
etätehtäviä, jotka ei ole pakolla
väännettyä.
”**

Korttien avulla hahmotellaan tulevaisuuden uutista. Kuvassa Johanna Novák ja Laura Miettinen. Kuva Sari Torvinen.

Muovijätteestä tehty juhlapuku Äiti Maalle. Kuva Sari Torvinen.

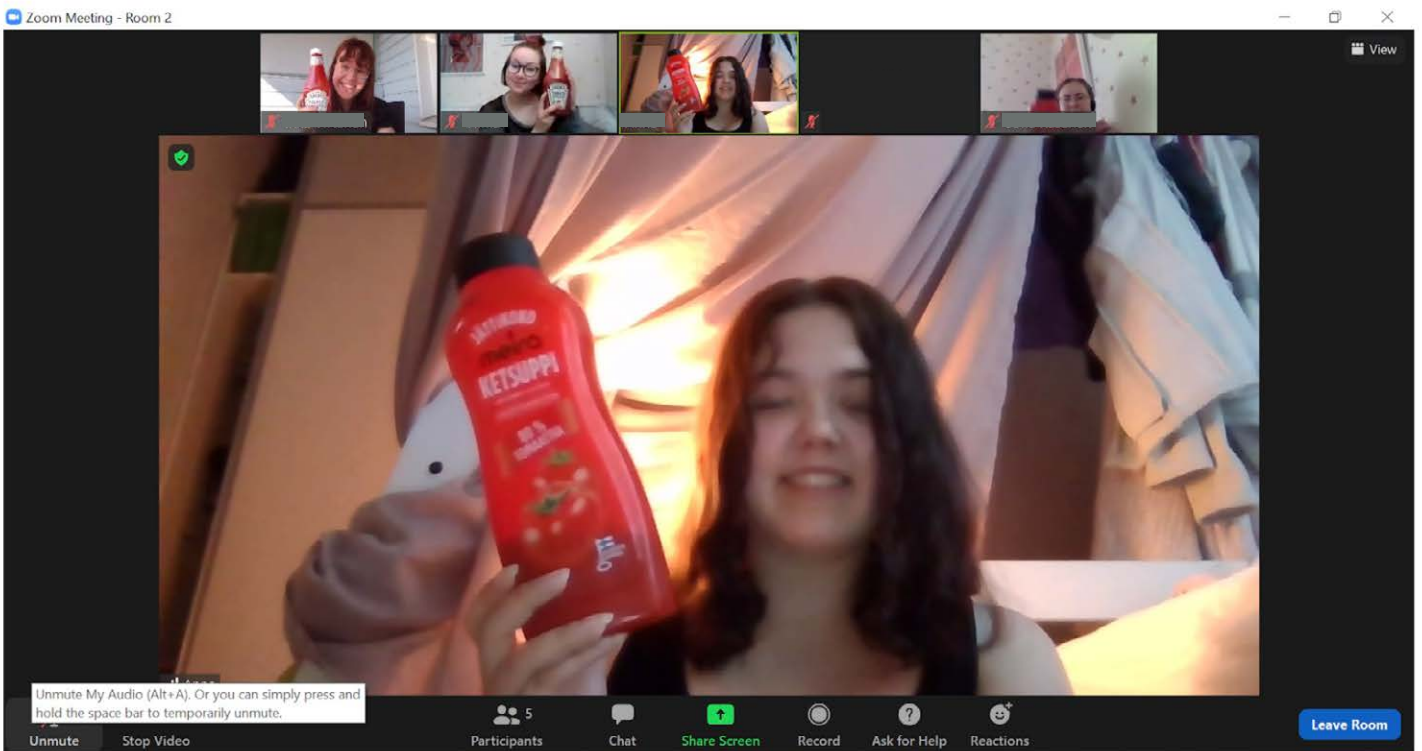
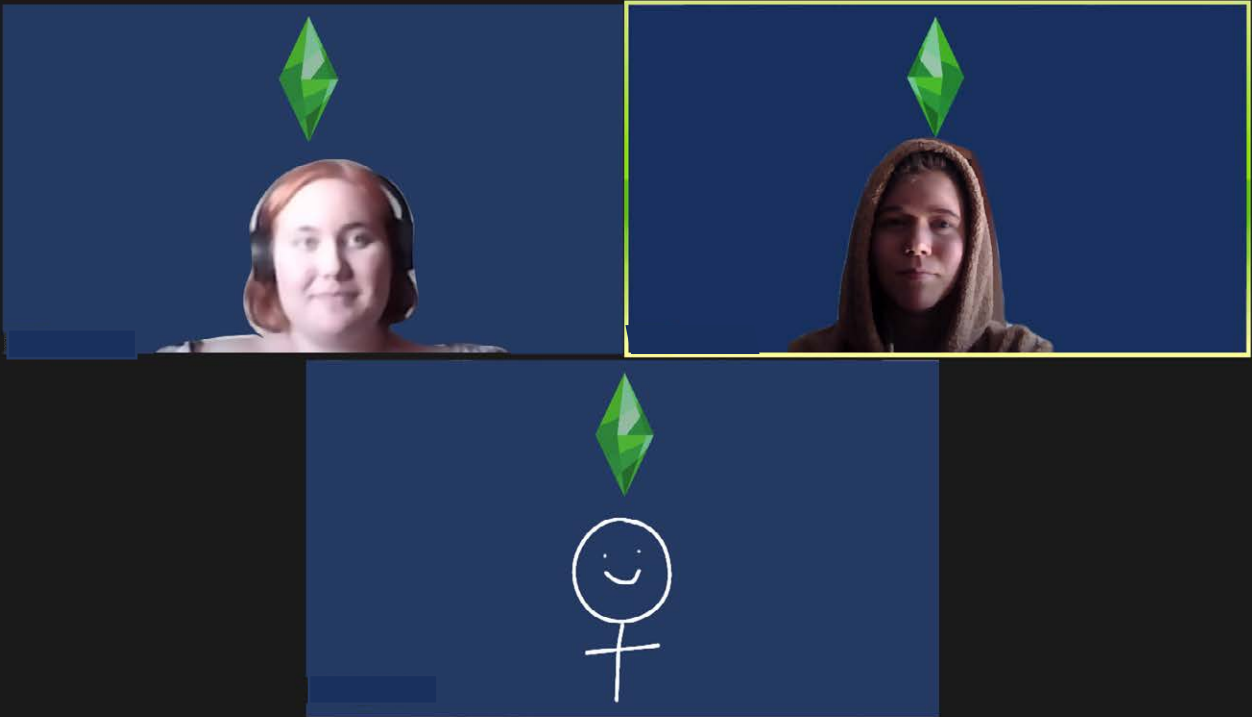
Tätä kaikkea testattiin demoilloissa, joissa opiskelijat vetivät pajoja toisilleen ja opettajille, ja saivat näiltä välitöntä palautetta ja kehitysehdotuksia. Näin pajojen ryhmäyttäminen, rakenne, ajoitukset, tehtävät ja asiasisällöt kehittyivät. Olimme valmiita vetämään maaliskuu–toukokuussa 2020 kaikkiaan 59 työpajaa, joissa osallistujat debatoisivat, keskustelisivat, tekisivät tulevaisuuden uutislähetystyksiä, osallistuisivat vaateita tuottavaa ”hikipajaan” ja näyttelisivät. Näin ei käynyt, sillä koronapandemia muutti suunnitelmat ja jouduimme perumaan työpajat.

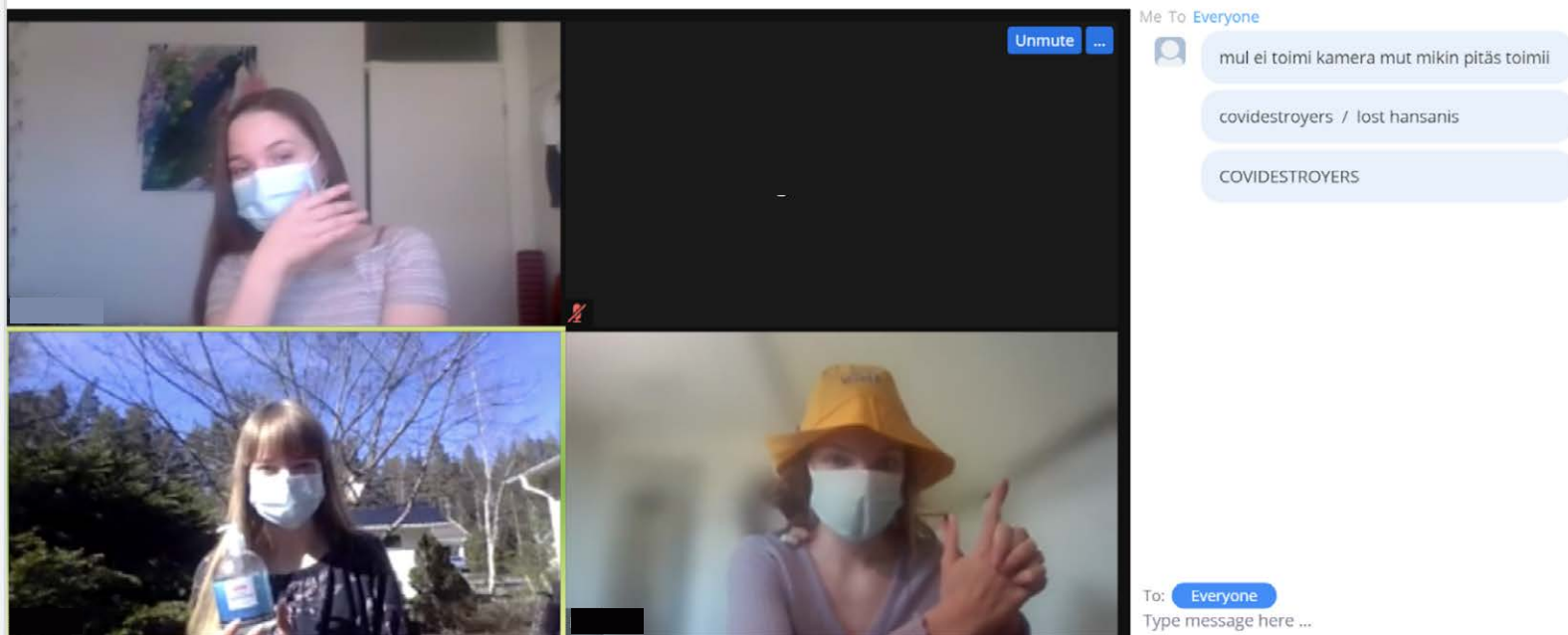
Etätyöpajat

Onneksi saimme rahoittajalta hankkeelle jatkoaikaa. Sen turvin ryhdyimme syksyllä 2020 suunnittelemaan työpajojen etätoteutuksia. Rekrytoimme viisi uutta opiskelijaa muuntamaan lähitoteutukset nettiyhteyksin pidettäviksi etätoteutuksiksi. Näin meillä oli keväälle 2021 suunnitelma A: lähitoteutukset, jotka pidettäisiin inspiroivassa maaseutumaisessa ympäristössä ja suunnitelma B: etätoteutukset Zoomissa. Maaliskuussa kävi selväksi, että pandemiatilanne ei sallisi lähitoteutuksia, joten otimme käyttöön suunnitelman B. Uudistimme myös kutsut työpajoihin ja saimme tällä kertaa mukaan neljä ammattioppilaitosta ja kuusi lukiota eri puolilta Varsinais-Suomea.

Pajojen muokkaus uuteen malliin ei ollut yksinkertainen tehtävä. Opiskelijat käyttivät aiempia pajamalleja raakamateriaalina ja yhdistelivät sopivia tehtäviä uusien pajojen rungoksi. Paljon piti myös keksiä ja kehittää itse. Etäversioissa piti ottaa huomioon tekniikan rajoitteet ja rytmittää pajojen tauotus tiheämmäksi. Pohdintaa aiheutti myös se, miten rakentaa luottamus kouluryhmän kesken uudessa tilanteessa, kun osallistujien reaktioita ei pieniltä ruuduilta näe tai osallistujat eivät halua näyttää kuvaansa näytöllä. Etäversioitakin testattiin ahkerasti ennen niiden käyttöönottoa etätyöpajoissa 6.4.–5.5.2021. Työpajojen vetämisessä etäversiot saivat tulikasteensa, ja niitä parannettiin kokemusten myötä.

Johanna Novák valmensi 14 uutta pajaohjaajaa tehtäviinsä lähinnä etätapaamisissa ja antoi neuvoja myös pitkin työpajakautta esiin nousseisiin pulmiin. Pandemia iski meihin jälleen, kun oppilaitokset siirtyivät hybridimalliin. Osa ilmoittautuneista ryhmistä perui tulonsa, koska halusivat käyttää lähiopetusajan omaan perusopetukseensa.

Työpajassa Informaatiovaikuttaminen muodostettiin oma heimo jonkin yhdistävän asian pohjalta: Sims! Ketsuppi! COVIDDESTROYERS! Kuvakaappaukset osallistujien ottamia.

Toisten kohdalla taas hankaluutena oli etäpajojen vetäminen luokkahuoneessa istuville osallistujille, koska mikrofoniin ääni kiersi ja henkilökohtaisten tehtävien tekeminen oli luokkatilanteessa vaikeaa. Kehitimme tässä kohtaa ratkaisuksi osallistujien sijoittelun eri luokkatiloihin ja kannustuksen osallistua pajaan mahdollisuuksien mukaan kotoa käsin. Eräs pajaohjaaja summasi kokemuksensa palautetilaisuudessa näin: ”Tilanteet muuttuivat, mutta niistä selvittiin ja tämä vahvisti käsitystäni siitä, että selviän, vaikka eteen tulisi vaikeita tilanteita.”

”

Oli kiva tehdä ja runo, josta peitettiin mustalla sanoja.

”

Pajaohjaajien palautepäivänä pidettiin piknik Samppalinnan puistossa.
Kuvat Sari Torvinen.

Palaute työpajoista oli hyvää ja erityisesti kiitettiin keskustelua ilmapiiriä ja konkreettista tekemistä. Anne Nieminen käsittelee tätä tarkemmin omassa artikkelissaan toisaalla tässä julkaisussa. Omasta puolestani voin sanoa, että ohjaajien omalla kiinnostuksella aiheeseensa ja ohjaustyöhön oli suuri merkitys työpajojen onnistumisen kannalta. Innostus välittyi osallistujille ja sai heidät keskustelemaan ja heittäytymään mukaan toimintaan. Kaiken tämän tuloksena syntyi kuusi vapaasti hyödynnettävää työpajamallia, jotka esitellään toisaalla tässä julkaisussa.

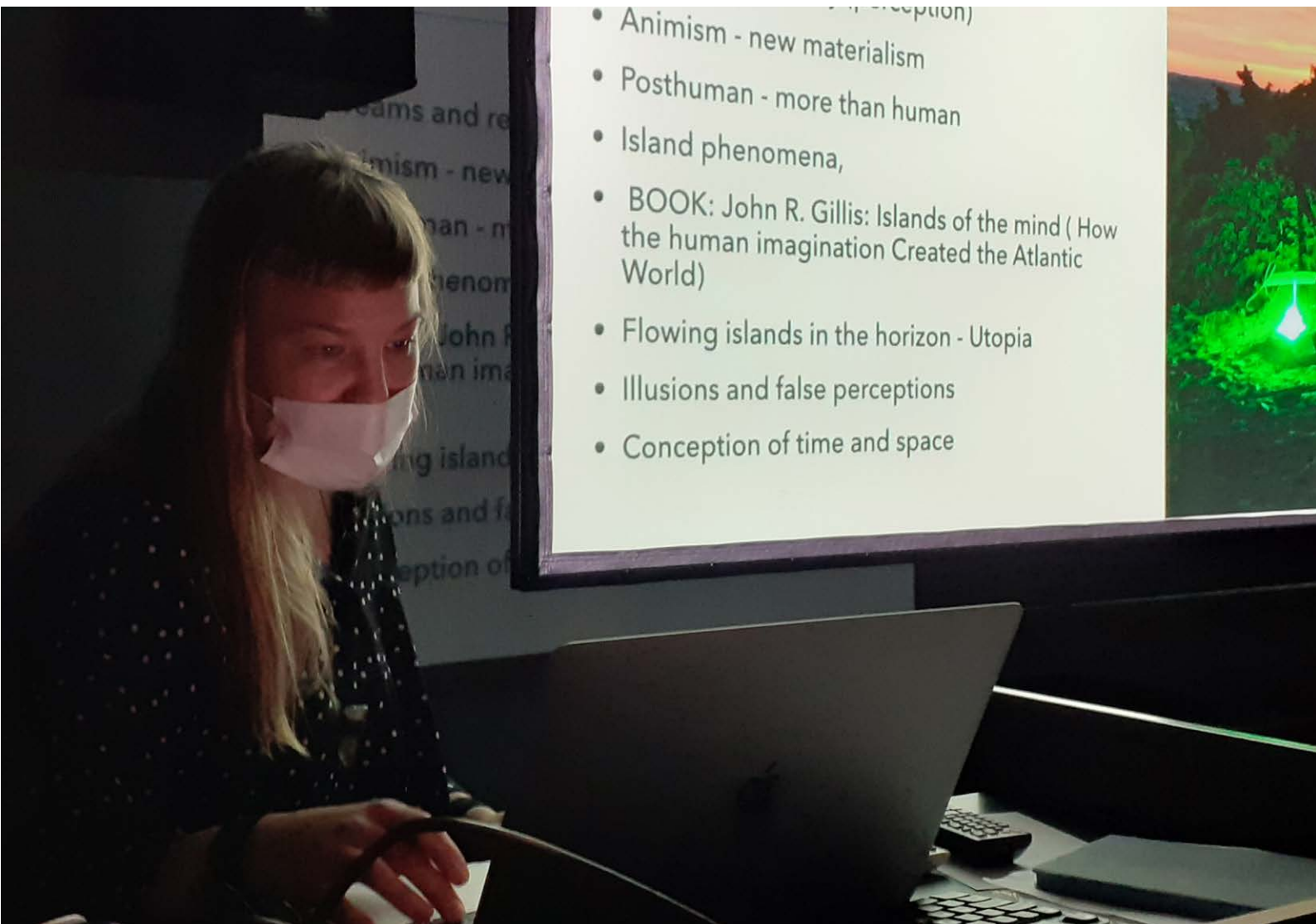
Yhteistyötä ja oppimista: korkeakouluopiskelijat eri rooleissa

Kaikkiaan pajoja suunnitteli tai ohjasi 62 opiskelijaa. Opiskelijoiden paneutuneisuus ja innostus niin ensimmäisessä kuin toisessa vaiheessa on ollut hyvin havaittavissa. Tähän on vaikuttanut esimerkiksi käsiteltävien aiheiden ajankohtaisuus. Lisäksi moni opiskelija on kertonut, että on ollut hedelmällistä pallorella ideoita ryhmissä, joissa on ollut eri alojen opiskelijoita. Samassa ryhmässä saman aiheen äärellä ovat voineet tavata vaikkapa teatteri-ilmaisun, matematiikan ja filosofian opiskelijat. Ideat kehittyvät nopeammin ja monipuolisemmiksi, kun työryhmissä on erilaisia ihmisiä yhteisen haasteen parissa.

Pajaohjauksen ja työpajojen suunnittelun lisäksi opiskelijat toteuttivat päätöstapahtuman näyttelyt, ohjasivat yleisöä tapahtumassa, dokumentoivat prosessia, hoitivat tiedotusta sosiaalisessa mediassa ja valmistsivat dokumenttivideon. Näissä kaikissa tehtävissä tarvittiin erilaista osaamista, ja niihin rekrytoitiin ohjaajien lisäksi neljä uutta opiskelijaa. Eri rooleissa toimivat opiskelijat tekivät ajoittain myös yhteistyötä ja suunnittelivat esimerkiksi päätöstapahtuman osioita yhdessä. Näin opiskelijat saivat monipuolisen kuvan laajan hankkeen vaatimista erilaisista tehtävistä ja kartuttivat osaamista uusilla alueilla. He myös kantoivat hienosti vastuuta tehtävistään.

Paikkasidonnaiset taideteokset

Utopia-aihetta lähestyttiin puhtaasti taiteenkin keinoin, kun yhdeksän kuvataiteen opiskelijaa Taideakatemiasta toteutti paikkasidonnaisia teoksia kuvataiteilija Lilli Haapalan vetämässä Utopia-työpajassa. Prosessi lähti liikkeelle vapaasta haaveilusta ja suuruudenhulluistakin utopistisista ideoista. Niitä inspiroi myös päätöstapahtuman tapahtumapaikka, jossa fysiikan ja tähtitieteen nykyiset ja menneet suomalaiset saavutukset ovat esillä luonnon ympäröimänä. Teokset olivat esillä päätöstapahtuman yhteydessä auenneessa näyttelyssä akateemikko Yrjö Väisälän mukaan nimetyssä Avaruuspuisto Väisälässä Piikkiössä 13.-20.8.2021.

Lilli Haapala luennoi. Kuva Sari Torvinen.

Peetu Sillanpää Avaruuskeskus Väisälästä esittelee ympäristöä.
Kuva Sari Torvinen.

Opiskelijat saivat tehtäväksi esittää löydettyjä tekstejä vapaavalintaisissa paikoissa. Tällä heräteltiin paikan ja tilanteen aistimista. Kuva Lilli Haapala.

Paikkasidonnaisten teosten tekijöiden kokous Zoomissa. Kuvakaappaus Lilli Haapala.

Tekijät ja teokset

Lilli Haapala oli muokannut osan aiemmin tekemästään mediainstallaatiosta *Blues* esitettäväksi pitkässä kalliotunnelissa. Blues on esitys ihmisen kehityksestä ja yhteydestä luontoon. Sen taustalla vaikuttavat nykyaikaa leimaavat melankolia ja ilmasto-ongelmat ja toisaalta pyrkimys vapautua niistä. Haapala on myös kiinnostunut siitä, miten ihminen on tutkinut ja selittänyt maailmankaikkeutta eri aikoina.

Blues (osa)

Mediainstallaatio

2020

Videot: (12:14 min) Lilli Haapala, NASA Goddard Space Flight Center

Äänet: Lilli Haapala, Gertude Ma. Rainey – Blues Oh Blues

Tukijat: TOP-Säätiö, Turun kaupunki sekä opetus- ja kulttuuriministeriö

Blues (osa), Lilli Haapala. Kuva Essi Jäölinna.

Milja Hakkaraisen veistos *Näkki* oli sijoitettu lammen rannalle puiden katveeseen. Tarinoiden mukaan jokaista vesistöä asuttaa vedenväki, joista on huolehdittava pitämällä vesi puhtaana.

Näkki, Milja Hakkarainen. Kuva Essi Jäölinna.

Näkki

45 x 30 cm

Veistos (betonivalu, suihkulähdepumppu aurinkokennolla, vedenalaiset valot)

2021

Rafael Heikkilän installaatio *Juurilla* otti haltuunsa entisen johtaja Väisälän työhuoneen. Katsoja pääsi tarkastelemaan kettingeillä pingotettua sammalmattoa yhdessä vierellään penkillä istuvan sammalhahmon kanssa. Heikkilälle utopia on paluu juurille, mistä kaikki kauneus on peräisin.

Juurilla (detalji), Rafael Heikkilä. Kuva Essi Jöälinna.

Juurilla

240 x 240 x 240 cm

Installaatio (puu, sammalkunta, kanaverkko, harso, jouluvalot)

2021

Salla Kempin värikkäässä *Karuselli*-teoksessa kurkistetaan toiseen ulottuvuuteen, jossa materia muodostaa monisoluisia älyllisiä olentoja, jotka pyörivät karusellissa ikuisesti aika-avaruuteen eksyneinä.

Karuselli

Veistosinstallaatio (kierrätysmateriaalit)

Ääni: Risto Laivo

Valot: Lauri Jeffrey

2021

Salla Kempin, *Karuselli*. Kuva Essi Jäölinna.

Alexi Kolmosen videoteoksen keskiössä on kaipuu henkilökohtaiseen utopiaan. Planetaarion kattoon projisoitu video puhui vähemmistöstressistä voimakkaasti tunteen kautta.

SUO

Video

7 min.

2021

Teksti ja lukija: Noa Laaksonen

Ääni: Alexi Kolmonen & Maisa Laitinen

SUO, Alexi Kolmonen. Kuva Essi Jäälinna.

Aapo Kotilaisen veistosta tarkasteltiin pimennetyssä huoneessa tuolilla istuen. Kuutiomaisen läpileikkauskuvan veden vallassa olevassa ihmeellisessä maisemassa vaelsi ihmishahmo ympärillään eläimiä ja kasveja. Vedenpinnan päällä oli enää vain kulkijan lippalakki.

Utopia

Veistos

Valuhartsi

2021

Utopia, Aapo Kotilainen. Kuva Essi Jäälinna.

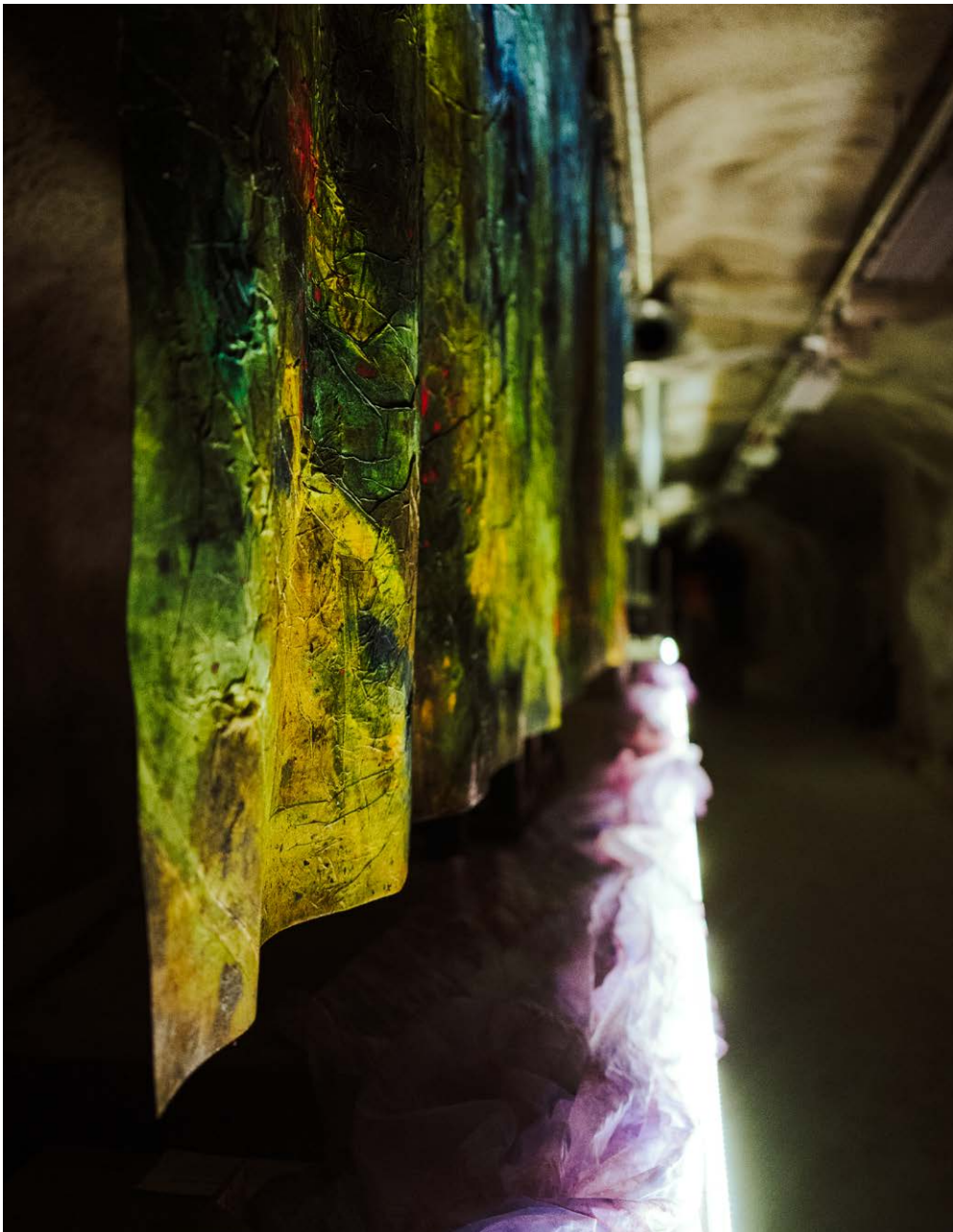
Elise Lehikosen maalaamat suurikokoiset kankaat nousivat esiin värikkäinä kalliotunnelin hämärästä. *Seikkailulle tulevaisuuteen* puhuu siitä, miten edessä oleva tuntematon on paitsi pelottavaa myös yhdessä toteutettu mielenkiintoinen seikkailu.

Seikkailulle tulevaisuuteen

Kaksi osaa, noin 140 x 300 cm kukin.

Maalausinstallaatio (sekatekniikka ja valot)

2021

Seikkailulle tulevaisuuteen, Elise Lehikonen. Kuva Essi Jäälinna.

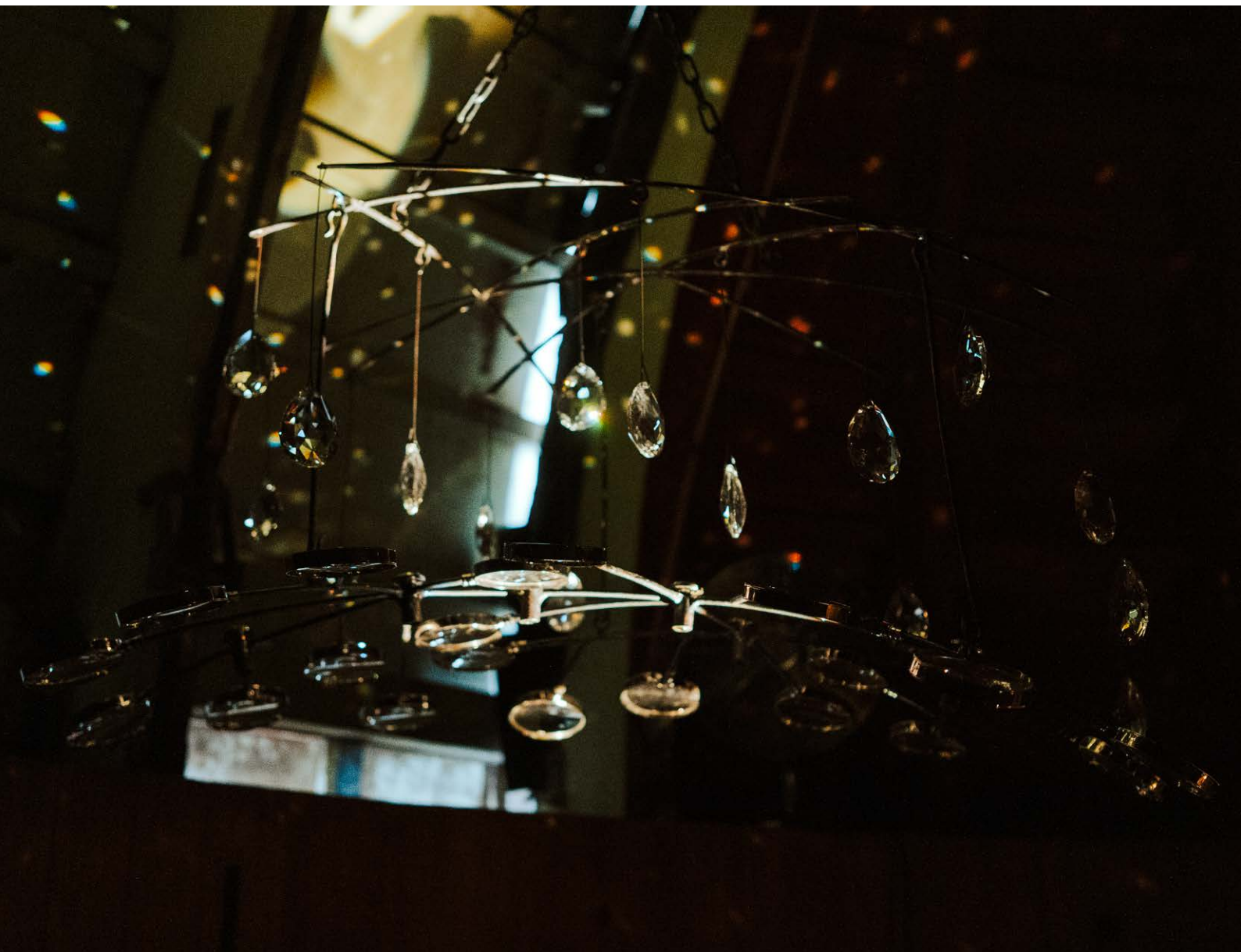
Kaisa Nurminen tähtitorniin installoitu teos koostui optisista esineistä, valoista ja varjoista. Näköhavaintoja hämäävät osaset tarjosivat katsojalle mahdollisuuden näkökulman vaihtamiseen – välillä on hyvä olla uskallusta katsoa lähelle ja nähdä myös kauas, jotta utopia voi toteutua.

Snellius

95 x 105cm

Veistos (rauta, suurennuslasit, ovisilmät, prismat, kohdevalot)

2021

Snellius, Kaisa Nurminen. Kuva Essi Jäälinna.

Janne Punkarin installaatiossa kirkasväriset valokuvat ja eri materiaaleille tehdyt pigmentinsiirtokuvat levittäytyivät eri puolille toimistohuonetta. Punkari käsittelee teoksellaan unen ja todellisuuden sekoittumista.

Unennäköä

Valokuvainstallaatio

2021

Unennäköä, Janne Punkari. Kuva Essi Jäälina.

Marika Schulzen installaatiossa kaunis valkeista helmistä tehty verkko näytti leijuvan tilassa ja kiertyvän itsensä ympäri. Helmien täydellinen muoto ja puhdas, ylellinen kiilto vertautuivat utopiaan, jota emme tule koskaan saavuttamaan.

Saavuttamaton harmonia

Installaatio

90 x 190 cm

2021

Saavuttamaton harmonia, Marika Schulze. Kuva Essi Jäälinna.

Päätöstapahtuma ja näyttelyt

Valmistelimme kevään ja kesän aikana elokuulle tapahtumapäivää, joka yhdistäisi hankkeen näyttelyt ja keskustelutilaisuuden, Avaruuspuisto Väisälän avoimet ovet ja Tuorlan tähtitieteellisen seuran ohjelman, mm. planetaarioesitykset. Keväällä näytti siltä, että loppukesällä tilanne koronan suhteen olisi melko rauhallinen ja uumoilimme, että suuremmankin yleisömäärän tapahtumia voisi järjestää. Koronalla oli meille kuitenkin vielä yksi yllätys: deltavariantti. Kaikki oli elokuun alussa valmiiksi suunniteltua, mutta tilanteen kiristyttyä oli pakko luopua suurimmasta osasta ohjelmaa.

Pidimme kuitenkin näyttelyiden avajaiset 13.8.2021 pienelle yleisjoukolle ja näyttelyitä pääsi katsomaan sen jälkeen vielä 20.8.2021 saakka. Näyttelyt näki kaikkiaan 136 katsojaa. Utopia-näyttelyn paikkasidon naiset taideteokset levittivät ympäri Avaruuspuiston tiloja: tähtitorniin, lammelle, planetaarioon, kalliotunneliin ja vanhaan toimistorakennukseen. Yleisöllä oli mahdollisuus saada taide-elämyksiä kiinnostavassa tiedeympäristössä.

“

Mukava infopaketti ilman että tuntuu mielipiteen tai asian pakottamiselta päähän.”

”

Avaruuspuiston suurin tähtitorni. Kuva Essi Jäälinna.

Hankkeen työpajoissa tuotettuja teoksia ja metodeja taas esiteltiin näyttelyssä Luomuksia Utopiaako? -hankkeesta. Kolmeen huoneeseen oli ripustettu kuvia Black out -poetry -töistä, majoista ja vuorovaikutustehtävistä. Jokainen huone oli myös sisustettu teemaan sopivasti. Lisäksi tarjottiin Työpajamaistiaisia, eli Vaatepaja-työpajan pohjalta

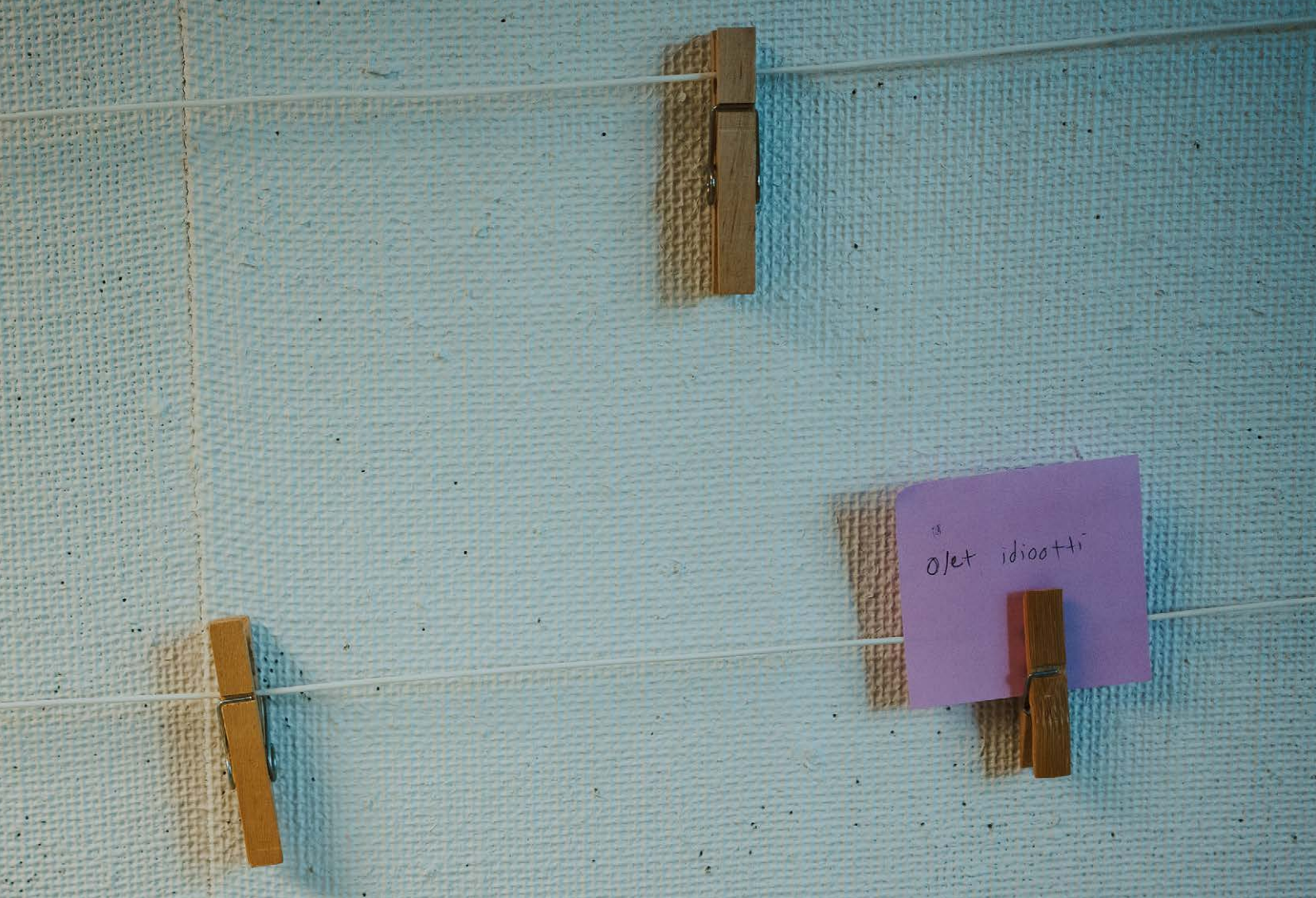

avajaisissa pidetty paja, jossa valmistettiin Äiti Maalle kaksi erityyppistä juhla-asua: toinen muovista ja roskista, toinen herkistä luonnonmateriaaleista.

Teosten ripustaminen oli suuri ponnistus uransa alussa oleville taiteilijoille, koska nyt ei oltu varsinaisessa valmiissa näyttelytilassa. Myös hankenäyttelyä tehnyt ryhmä teki suuren työn muokatessaan digitaaliset materiaalit tilalliseen ja osallistavaan muotoon. Näyttelyitä tehneet opiskelijat oppivat paljon näyttelyprosesseista, yhteistyöstä ja ajallisen paineen alla työskentelystä. Lopputuloksesta voivat kaikki olla syystä ylpeitä.

Black out -poetry -huone. Kuva Essi Jäälinnä.

Vuorovaikutushuone. Kuva Essi Jäälinna.

Vuorovaikutushuone. Kuva Essi Jäälinna.

Majahuone. Kuva Essi Jäälinna.

Äiti Maa saa ylleen Flesh Tint -sävyistä sadetakikangasta.
Kuva Essi Jäälinna.

Äiti Maan luontopukua valmistellaan. Kuva Essi Jäälinna.

Avaruuspuisto Väisälän toimitusjohtaja Aimo Sillanpää pitää avajaispuhetta. Kuvassa myös muut avajaispuheen pitäjät Petriina Paturi ja Timo Vuorisalo. Kuva Essi Jäälinna.

Avajaiskukat. Kuva Essi Jäölinna.

Avajaisyleisöä tarkastelemassa näyttelytekstejä. Kuva Essi Jäölinna.

Tekijät ryhmäkuvassa. Kuva Essi Jäälinna.

Kuumana päivänä skoolattiin vesipulloilla. Kuva Essi Jäälinna.

Pohjoinen [REDACTED]

voimakkainta [REDACTED]

korkeammalla.

[REDACTED] metsäpaloja [REDACTED]

[REDACTED] tonnia [REDACTED]

[REDACTED] enemmän [REDACTED]

[REDACTED] supistui [REDACTED]

[REDACTED] lokakuussa [REDACTED]

[REDACTED] puolilla [REDACTED]

Mojaven [REDACTED]

[REDACTED] jonkin verran [REDACTED]

[REDACTED] ilmakehässä [REDACTED]

[REDACTED] edelleen.

TOINEN [REDACTED] irunut kehikierrotyökulku syntyy [REDACTED] väestönkasvusta, Bradshaw sanoo. Ihmispopulaatioiden koko ja [REDACTED] ten myötä kulutus kasvaa, ja ihmisiä on [REDACTED] maapallolla [REDACTED] aina vain tiheämmin. Se synnyttää kilpailua resursseista [REDACTED] tilanteessa, jossa meillä [REDACTED] ei ole kunnollista järjestelmää vaurauden jakamiseen.

”Meidän miat [REDACTED] on hyvä [REDACTED] tassa, mutta moni muu ei ole.” Suomessa [REDACTED] usein työnsä puolesta vierailui [REDACTED] Bradshaw sanoo.

[REDACTED] Resurssikilpailu johtaa syntönsä eli vieraanpelkoon, joka puolestaan johtaa populististen liikkeiden [REDACTED] nousuun.

”Ihmiset kokevat, [REDACTED] että tämä ei ole ainakaan minun syyni, joten he etsivät syyllisen muualta.

Populistiset liikkeet taas eivät pysty tekemään epäsuosittuja päätöksiä ympäristön suojelemiseksi, vaan [REDACTED] huomio kiinnittyy syyllisten etsintään. Vieraanpelko nostanee päätään ilmastopakolaisten koputtaessa [REDACTED] ovilla. Kansainvälinen lakikaan ei nykyisellään tarjoa heille mitäänlaista suojaa – se ei edes tunnista heitä [REDACTED] pakolaisiksi.

”Pelkäämme, että pakolaismäärän kasvu ei lisää vaan vähentää kansainvälistä yhteistyötä [REDACTED] tavoilla, jotka [REDACTED] heikentävät entisestään kykyämme lievittää kriisiä.”

BRADSHAW kehottaa kalkan lämän valossa pohtimaan yhtä kysymystä: Kenen uskot pelastavan sinut, kun [REDACTED] kriisi iskee.

Bradshaw itse asuu Australiassa alueella, jolla maastopalot ovat yleisiä.

Kestävä tulevaisuus -pajassa sai tehdä Blackout Poetry -tyylillä runoja ilmastoaiheisista uutisista.

ilmasto

I

maailmanlaajuisesti

lämpimämpi

Pohjoinen lämpenee nopeimmin

kieroutunut kemia ja synty

ja sen myötä

ihmisiä on maapallolla aina vain tiheämmin.

, Suomessa usein

Ihmiset kokevat, että

eivät pysty tekemään päätöksiä ympäristön suojelemiseksi

"Pelkäämme

kykyämme lievittää kriisiä

kun kriisi iskee

poliittiset päättäjät,

Ollaa lukiost ja myöski Paimiost
Ollaa Paimiost ja myöski lukiost
Ollaa muute Paimiost ja tääl menee
mainiost

hei, me tykätää pitsasta ja tullaan paimion lukiosta.
tepsi pääs finaaliin ja aurinko paistaa tänäänkin.
Kohta alkaa kesäloma ja lukiota toinen vuos jo takana

Kaikki tykkää ruoasta
vaan kukaan ei pidä siivoamisesta

Elämä kaunista niinku miss universum.
Pettyminen on kuin hyisen kylmä lumipesu.
Ja nyt sitten on huvittelut huviteltu.
Tää on puolet haus Kempaa mitä oon kuvitellu.
Tässä teille Suomen nuorinta hiphoppii.
Koettu vähän lisää kokemist on paljonki

Runo/räppi yhdistävistä asioista

Ryhmä 1

Jokainen meistä pitää kesästä,
mutta kukaan ei tykkää pesästä.
Meitä kiinnostaa musiikki
ja jokainen yksilö on uniikki.
Me tykätään nukkua,
mutta ei tykätä hukkaa.

Ryhmä 2

ollaan merkonomi opiskelijoita
ollaan poikia ja kaikilla on hiukset

Ryhmä 3

me tykkäämme kebusta,
meitä kiinnostaa raha
ja olemme todella hyviä pelamaan

Rakentava vuorovaikutus -pajassa oli tehtävänä etsiä pienryhmän jäseniä yhdistäviä tekijöitä ja tehdä niistä runo tai räppi. Kuvakaappaus työpajaohjaajien ottama.

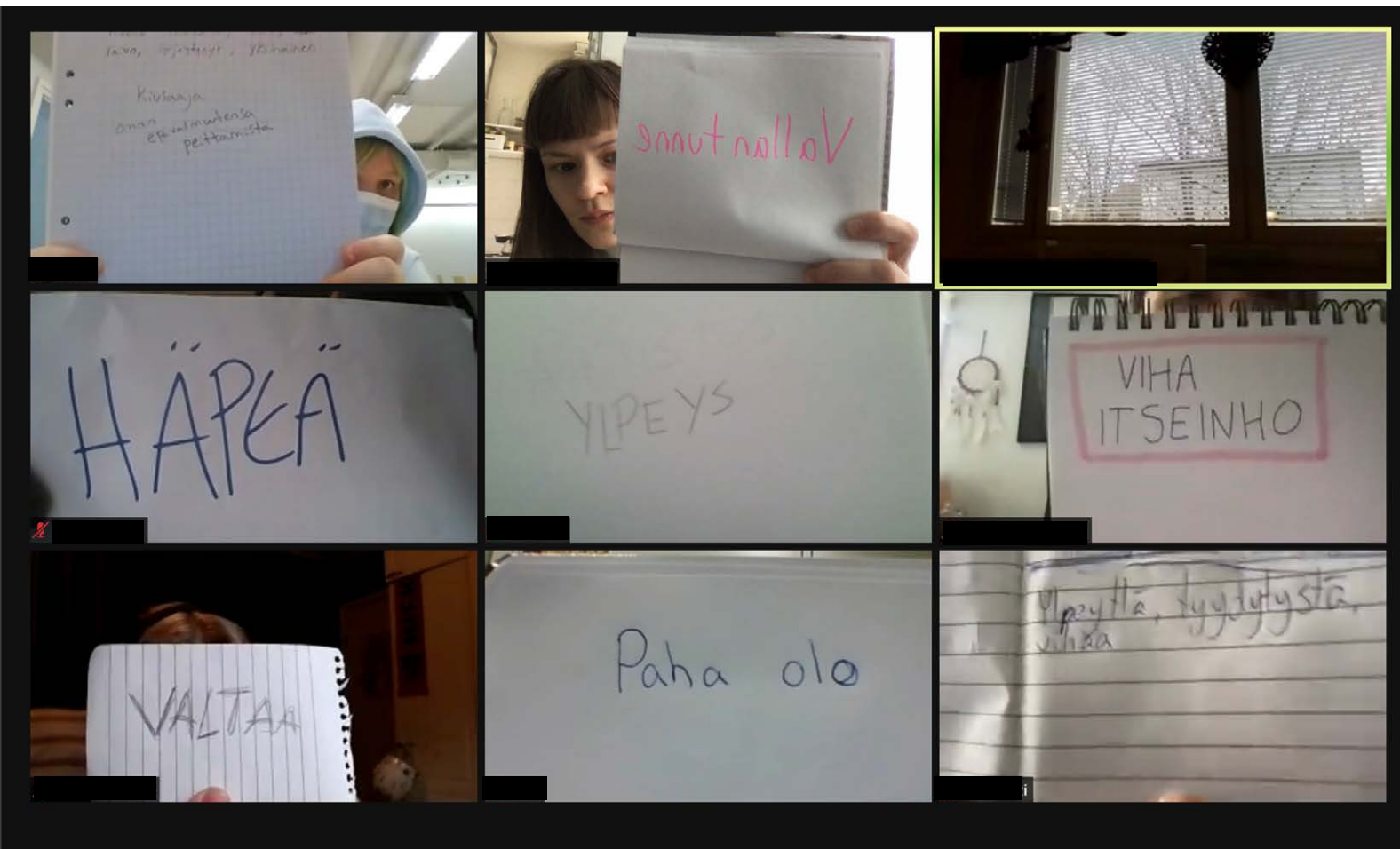

Informaatiovaikuttamisen työpajassa ensimmäisenä tehtävänä oli rakentaa itselle mieluisa tila: linnoitus, maja, pesä tai taisteluasema – missä vain viihtyy parhaiten. Pajan jälkitehtävänä oli viettää tilassa loppuilta ja tunnustella fiiliksiään.

Kuvat pajaan osallistuvilta.

Kiusaaja tuntee olevansa paremmassa asemassa kuin kiusattu	Kiusaaminen on perseestä	Puhuin tunnilla aktin/omission erosta... Kiusaamisesta voisi tämän näkökulman kautta olla vastuussa myös silloin, kun ei puutu näkemäänsä kiusaamiseen. (Jani)	Kiusaaminen voi olla fyysistä tai henkistä.	k jollekin tulee paha mieli
Kiusaaminen on omien epävarmuuksien ja huonon olon peilaamista muihin alentamalla heitä esim. fyysisen tai psyykkisen vaikuttamisen avulla.	Kiusaaminen voi aiheuttaa vaarallisiakin seuraamuksia sekä kiusatulle, että kiusaajalle.	Kiusaaminen voi jättää kiusatulle loppuelämäksi traumoja	pitkä aikaista	toiselle pahan tuottaminen eri muodoissa
kiusaaminen	kiusaaminen toiselle pahan mielen ja olon aiheutusta.	Otsikko	Kiusaaminen toiselle pahan mielen aiheuttamista	kiusaaminen voi olla henkistä tai fyysistä
Pyritään loukkaamaan toista ja se on jatkuvaa. Paha mieltä aiheuttavaa tarkoituksella.			Kiusaaminen Omasta mielestäni kiusaaminen voi olla joko fyysistä tai psyykkistä ja se voi vaikuttaa kiusattuun hyvin vakavasti. Se voi joko aiheuttaa kiusatulle sen, että hänelle tulee ongelmia luottaa muihin eikä uskalla lähestyä ihmisiin. Siinä voi olla myös vähän vakavampia seurauksiakin.	Kiusaaminen on toiselle pahan mielen tuottamista, tahallisesti tai vahingossa

Kiusaaminen-pajassa pohdittiin kiusaamisen määritelmää ja kiusaamistilanteiden herättämiä tunteita eri osapuolissa. Kuvakaappaukset ovat työpajaohjaajien ottamia.

**Tää
pelastaa
maailman**

**Kuha
kierrättää**

**Kun huomaat
erittäin hyvän
näköisen
kierrätyspisteen
kerrostalon
sisäpihalla**

**How you
recyclin'?**

**"Lol kattokaa,
joku heittää
ruokaa
roskiin"**

Kestävä tulevaisuus -työpajoissa tehtiin ilmastoaiheisia meemejä.
Kuvakaappaukset työpajaohjaajien ottamia.

Nuoret rakentavat tulevaisuutta!

Oikeustieteen opiskelija Sami Aho uskoo, että tulevaisuuteen voi vaikuttaa.

Mahtavaa oli, miten Utopiaako?-projekti halusi tuoda yhteen tieteen ja taiteen, löytääkseen tapoja innostaa nuoria käsittelemään vaikeanakin pidettyjä aiheita ja miettimään ratkaisuja niihin vaikuttamiseen tulevaisuudessa. Mikä innosti työpajoja toteuttaneet opiskelijat lähtemään mukaan ja millaista osaamista he toivat projektiin? Monelle projektissa mukana olleelle Turun ammattikorkeakoulun ja Turun yliopiston opiskelijalle joku *Huomioivampi huominen* teeman alla olevista aiheista oli lähellä sydäntä. Myös Utopiaako?-hankkeen antama mahdollisuus kehittää omia taitoja monitieteellisen opiskelijaryhmän osana kiinnosti monia.

Näin myös oikeustieteen opiskelijalla Sami Aholla, joka lähti projektiin mukaan kehittämään työpajaideaa. Laajan opiskelijaryhmän oma osaaminen ja kiinnostus yhteiskunnallisiin kysymyksiin antoi pohjan kehittää innostavia ja ajatuksia herättäviä työpajoja, jotka antoivat työkaluja ja innostuksen nuorille vaikuttaa omilla valinnoillaan itsenäisesti tulevaisuutensa. Millaiset yhteiskunnalliset kysymykset kiinnostavat projektiin mukaan lähtenyttä 3. vuosikurssin oikeustieteen opiskelijaa Sami Ahoa, ja millaista osaamista hän toi projektiin? Tämä artikkeli perustuu joulukuussa 2020 tehtyyn Sami Ahon haastatteluun.

Oikeustiedettä Utopiaan

Uutinen Utopiaako?-projektista tavoitti Samin Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kuuluttaessa mukaan opiskelijoita työskentelemään osana poikkitieteellistä ryhmää ja suunnittelemaan työpajoja, jotka innostavat lukiolaisia ja toisen asteen opiskelijoita rakentamaan tulevaisuutta valinnoillaan ja luovat uskoa siihen, että tulevaisuuteen voi oikeasti itse vaikuttaa.

Samu Aho

Samia kiinnosti erityisesti projektin poikkitieteellisyys. Hankkeeseen haettiin opiskelijoita mukaan laajasti eri aloilta, ja näin mahdollisuus paneutua tärkeisiin yhteiskunnallisiin asioihin eri tieteenalojen näkökulmasta oli kiinnostava lähtökohta työskentelylle. Hänen oma kiinnostuksensa muita tieteenaloja kohtaan ja halu opiskella mahdollisimman laajasti vaikutti päätökseen siitä, että hän halusi mukaan Utopiaako?-projektiin. Keväällä 2021 Sami on suorittanut oikeustieteen notaaritutkinnon, ja maisteriopinnot ovat alkamassa. Mitä oikeustieteen opiskelija voi antaa projektin poikkitieteelliselle ryhmälle ohjaajana? Entä miten projekti kasvattaa ohjaajan itsensä tietotaitoa?

Huomioivampi huomina

Millaisen työpajan suunnitteluun Sami sitten osallistui? Utopiaako? -projektin alkaessa mukaan ilmoittautuneet Turun ammattikorkeakoulun ja Turun yliopiston opiskelijat valitsivat heitä kiinnostavan aihekokonaisuuden, kun teemoja oli esitelty ja työstetty kaikille yhteisessä kick-off-tilaisuudessa, ja tämän pohjalta opiskelijat jaettiin työpajoja työstäviksi ryhmiksi. Sami valitsi aiheen ”Osallisuus yhteiskunnassa” henkilökohtaisen kiinnostuksensa pohjalta. Aiheen keskiössä olivat yhteiskunnalliset kysymykset ja erityisesti yhteiskunnallisen vaikuttamisen työkalut. Yhteisen mielenkiinnon pohjalta ryhmään valikoitui opiskelijoita

myös media-alalta, filosofiasta ja kasvatustieteistä – Samin edustaessa oikeustieteellistä tulokulmaa aiheeseen. Ryhmissä oli mukana myös taideaineiden opiskelija tuomassa taideläh- töisiä ideoita valittujen teemojen työstämiseen työpajoiksi.

Matleena Korhosen kuvitusta eri tunteista Rakentava vuorovaikutus -työpajaan.

Työkalut vihapuhetta vastaan

Ryhmän ideoinnin pohjalta syntyi konsepti työpajasta, joka käsittelisi kysymystä vihapuheen kriminalisoinnin tarpeellisuudesta innostamalla osallistujat debatoimaan aiheesta. Sosiaalisen median roolin kanssakäymisen välineenä on kasvanut merkittävästi, ja sen myötä on noussut tärkeäksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi tunnistaa vihapuhe ja etsiä keinoja sen ehkäisemiseksi. Sananvapaus ja toisaalta kysymys siitä miten voimme tuoda mielipiteemme julki, on aihe, joka on herättänyt paljon keskustelua. Mitä voimme sanoa tai kirjoittaa? Miten meidän tulisi keskustella ja vuorovaikuttaa muiden kanssa niin, että tämä on rakentavaa? Ryhmän jäsenet suunnittelivat työpajan, jossa opiskelijaryhmät olisivat debattisääntöjä noudattaen väitelleet siitä, tulisiko vihapuhetta kriminalisoida.

Hanke kiinnosti Samia erityisesti se vuoksi, että se antoi mahdollisuuden tulevaisuuteen suuntautuvaan työskentelyyn vastapainona yliopisto-opinnoille, jotka tutkivat ennemminkin retrospektiivisesti tieteitä. Aihe kiinnosti myös omien opiskeluiden vuoksi. Sami kertoo, että työpajan aiheessa kiinnosti sananvapauden ja vihapuheen vastakkainasettelu oikeustieteellisestä näkökulmasta. Sami kuvailee lähestymistapaansa kriittiseksi ja oman tieteenalan työkaluja hyödyntäväksi. Hän myös katsoo, että oikeustieteellinen lähestymistapa on keskeisessä asemassa vihapuheen torjunnassa yhteiskunnassa.

Kuvitus Matleena Korhonen.

Mahdollisuus kehittää omaa osaamista

Mitä projektiin mukaan lähteneet Turun ammattikorkeakoulun ja Turun yliopiston opiskelijat ovat ohjaajina katsooneet kehittäneensä omaa osaamistaan? Sami katsoo,

että osallistuminen työpajojen suunnitteluun antoi mahdollisuuden erityisesti omien ryhmätyöskentelytaitojen sekä kanssakäymistaitojen kehittämiseen. Hän myös huomioi, että oikeustieteellisen opintokokonaisuus ei tarjoa mahdollisuutta kehittää ryhmän ohjaamisen taitoja, vaikka tämä onkin keskeinen työelämän taito. Mahdollisuuksia näiden taitojen oppimiseen ja kehittämiseen ei yliopisto-opinnoissa kuitenkaan ole aina riittävästi, jos ollenkaan. Työmarkkinat haastavat työntekijät jatkuvaan osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen. Utopiaako? -projekti on antanut myös sen toteutukseen osallistuneille opiskelijoille mahdollisuuden heidän oman osaamisensa kehittämiseen.

Sami katsoo, että hanke on todella vaikuttanut nuorten tulevaisuudenkuvaan ja osallistumiseen yhteiskunnassa.

Rakennetaan tulevaisuus, jonka haluamme!

Voiko tulevaisuuteen todella vaikuttaa ja miten? Mitä työkaluja vaikuttamiseen tarvitaan ja ennen kaikkea, miten innostaa nuoria osallistumaan? On tärkeää, että tulemme aidosti kuulluiksi ja voimme vaikuttaa yhteiskunnassa. Lisäksi on tärkeää, että tiedämme rakentavamme valinnoillamme sellaisen tulevaisuuden, jonka haluamme. Tulevaisuuteen vaikutamme me itse – jokainen. On erityisen tärkeää, että nuorilla on halu rakentaa tulevaisuutta.

Projektin tavoitteena oli, että näitä joskus vaikeilta ja monimutkaisilta tuntuvia kysymyksiä lähestyttäisiin tavalla, joka tekisi niistä innostavia ja helpommin lähestyttäviä. Pääteeman *Huomioivampi huominen* alla tarkasteltiin tulevaisuutta yhdessä monesta näkökulmasta ja saatiin työkaluja vaikuttamiseen ja tiedonhankintaan. Työpajat antoivat mahdollisuuden käydä keskustelua sekä *tulla kuulluksi* ja *huomioiduksi* yhteistä tulevaisuutta tehtäessä. Tavoitteena ja toiveena oli, että työpajat rohkaisivat niihin osallistuneet

nuoret tulevaisuuteen suuntautuvaan ajatteluun. Tätä olemme yhdessä edistäneet Utopiaako? -hankkeessa ja toivottavasti innostaneet niin työpajoihin osallistuneita opiskelijoita kuin Turun ammattikorkeakoulun ja Turun yliopiston henkilökuntaa.

Kuvitus Matleena Korhonen.

Miksi tulevaisuutta pitäisi ajatella?

Teemme oletuksia tulevaisuudesta koko ajan: olemme, että ensi viikollakin menemme töihin tai kouluun, suunnittelemme kesälomaa tai mietimme muita tulevaisuuteen liittyviä asioita. Usein kuitenkin pohdimme vain lähitulevaisuutta ja mietimme tulevaisuutta pienessä mittakaavassa, muutamia eri vaihtoehtoja punniten. Tulevaisuusajattelua kannattaa kuitenkin tehdä myös pitkällä aikavälillä ja samalla pohtia laajoja yhteiskunnallisia kysymyksiä sekä miettiä täysin uusia ja yllättäviä vaihtoehtoja.

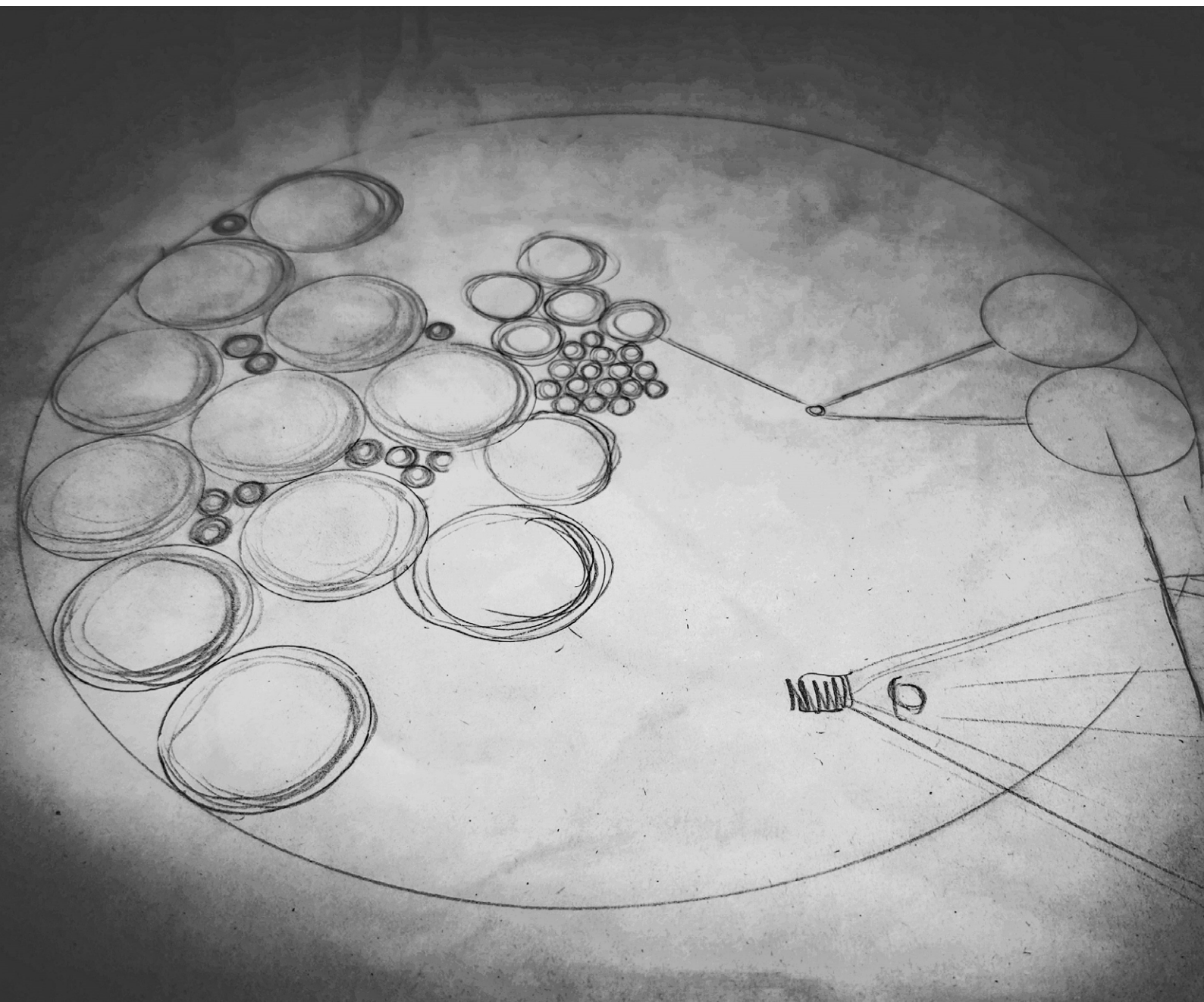
Tulevaisuuden tutkimus on tieteenala, joka tutkii vaihtoehtoisia tulevaisuuksia. Alan pioneeri, Roy Amara, on tehnyt tunnetuksi kolme tulevaisuuden tutkimuksen periaatetta¹:

1. Tulevaisuutta ei voi ennustaa, sillä ei ole olemassa yhtä tiettyä tulevaisuutta, vaan lukemattomia erilaisia vaihtoehtoja.
2. Tulevaisuus ei ole ennalta määrätty tai vääjäämätön, vaikka se siltä saattaa tuntua.
3. Tulevaisuuteen voi vaikuttaa ja se muotoutuu tämänhetkisten tekojen perusteella.

Tulevaisuuden tutkimuksen tai tulevaisuusajattelun tarkoituksena ei ole ennustaa millainen tulevaisuus on. Ennustamisen sijaan tulisikin puhua ennakoinnista, jonka tarkoituksena on miettiä erilaisia ja uusia näkemyksiä siitä, millainen tulevaisuus mahdollisesti voisi olla ja miten meidän tulisi toimia saavuttaaksemme halutun tulevaisuuden tai välttääksemme epätoivotun tulevaisuuden toteutumisen.

Koska tulevaisuudessa on monia mahdollisia vaihtoehtoja, tulevaisuuden sijaan pitäisikin puhua tulevaisuuksista monikossa.

Tulevaisuuden ajattelu ja eri vaihtoehtojen pohtiminen auttavat myös vähentämään tulevaisuutta kohtaan koettua pelkoa ja ahdistusta, mitä nuorilla saattaa olla. Tulevaisuus saattaa näyttäytyä asiana, joka vyöryy kohti ja johon ei voi vaikuttaa, ainakaan kovin paljoa. Onkin tärkeää vahvistaa nuorten uskoa tulevaisuuteen sekä kykyä sietää tulevaisuuteen liittyvää epävarmuutta.

Luonnoskuva Kaisa Niemisen Snellius-teokseen. Kuva Kaisa Nieminen.

Yhtä tärkeää on myös vahvistaa nuorten kykyä ja uskoa vai-
kuttaa omaan tulevaisuuteensa sekä nähdä tulevaisuudessa
useampia vaihtoehtoja.

Kykyä ymmärtää ja elää epävarmassa maailmassa ja taitoa
suunnistaa erilaisten tulevaisuuksien vaihtoehtoisissa kutsu-
taan tulevaisuuslukutaidoksi. Tulevaisuuslukutaito ei ole vain
sitä, että ymmärtää tulevaisuuteen vaikuttavia muutosvoimia,
vaan myös sitä, miten ihminen henkilökohtaisesti suhtau-
tuu tulevaisuuteen ja käyttää tulevaisuustietoa nykyhetkessä.
Tulevaisuuslukutaitoinen ihminen pystyy toimimaan jous-
tavasti muuttuvassa maailmassa, hänellä on tahto sekä kyky
vaikuttaa tulevaisuuteen.²

Tulevaisuus tehdään yhdessä

Tulevaisuuden tutkimuksessa on tärkeää miettiä myös
mitkä tulevaisuuksista ovat mahdollisia, mitkä todennä-
köisiä tulevaisuuksia ja vielä tärkeänä vaihtoehtona, mitkä
tulevaisuuksista ovat toivottavia ja mitkä epätoivottavia.
Toivottavien ja epätoivottavien tulevaisuuksien kohdalla
on tärkeää keskustella myös arvoista, joita tulevaisuu-
teen sisältyy: Miksi tämä tulevaisuus on toivottava? Kenen
näkökulmasta se on toivottava? Kenelle kuvittelemamme
tulevaisuus on suunnattu ja suunniteltu? Onko mahdotto-
mana pidetty tulevaisuus oikeasti mahdoton vai pidetäänkö
sitä mahdottomana vain siksi, että se on epätoivottava?

Faktojen ja tilastojen lisäksi myös tunteet on hyvä ottaa
mukaan keskusteluun, sillä intuitio, arvot, mielikuvat ja tun-
teet vaikuttavat siihen, mitä ajattelemme tulevaisuudesta ja
millaista tulevaisuutta lähdemme tavoittelemaan.

“

Tulevaisuuksien pohtiminen ei olekaan yksilösuoritus, vaan enemmänkin ryhmätyö, jota kannattaa tehdä yhdessä.

”

Tulevaisuutta on hyvä pohtia yhdessä muiden kanssa, sillä ryhmässä toimiminen ja ideointi tuovat usein esiin uusia näkemyksiä, mielipiteitä ja ajatuksia. Tai ainakin pystymme huomaamaan, että moni muukin saattaa olla tulevaisuudesta yhtä hämillään kuin me itse. Tulevaisuuksien pohtiminen ei olekaan yksilösuoritus, vaan enemmänkin ryhmätyö, jota kannattaa tehdä yhdessä.

Jotain muuta, mutta mitä?

Usein meidän on hankala nähdä vaihtoehtoja kuvittelemallemme tulevaisuudelle. Olemme aina jossain määrin oletustemme vankeja, ja menneisyyden tapahtumat, valinnat ja ajatukset vaikuttavat myös siihen, mitä vaihtoehtoja näemme tulevaisuudessa. Hauska esimerkki on radio- ja televisiotuotantoyrityksen vuonna 1967 tehty ”tulevaisuusvisio” vuodesta 1999⁴. Se esittelee teknisiä uutuuksia, jotka nykyisin ovat täysin normaaleja, kuten verkko-ostokset ja mikroateriat, mutta vuonna 1967 ne ovat olleet visionäärisiä ja aikaansa edellä olevia ennustuksia. Kuitenkin videon maailmankuva on hyvin perinteinen: mies tekee töitä ja maksaa laskut, nainen on kotiäiti, joka valmistaa nopeasti ja näppärästi valmistuvat ateriat ja käyttää lisääntyneen vapaa-aikansa käsityöharrastuksiin. Nainen työskentelemässä kodin ulkopuolella ja mies laittamassa ruokaa perheelleen olivat ilmeisesti asioita, joita ei vielä 1960-luvulla osattu ajatella. Visio on tietysti markkinointitarkoituksiin tehty, mutta

osoittaa hyvin kuinka vaikeaa tietyistä ajatusmalleista on luopua ja kuinka hankala tiettyjä kehityskulkuja on nähdä. Samalla tavoin meillä on tänä päivänä tiedostamattomia ajatusmalleja, joita emme huomaa ja joiden olemassaolon näemme kenties vasta vuosikymmenien päästä.

Tulevaisuus onkin aina jotain muuta mitä odotimme, jotain sellaista mitä emme ole osanneet kuvitella ja monesti yhdistelmä niistä erilaisista mahdollisuuksista, joita osasimme edes ajatella. Tulee uusia teknologioita, uusia ajatuksia ja uusia kulttuurin muotoja, joita emme tässä hetkessä pysty näkemään. Tulevaisuutta voi pohtia aluksi menneisyyden kautta: millainen oli maailma 20 vuotta sitten? Entä 50 vuotta sitten? Mikä oli silloin toisin, mikä ei toisaalta vuosikymmenissäkään ole muuttunut? Mitkä asiat tulevaisuudessa voivat muuttua, mitkä todennäköisesti eivät juurikaan muutu?

Dystopioista utopioihin

Helposti kuvittelemme tulevaisuuden olevan melko tasaista jatkumoa nykyhetkelle niin, että jotkin asiat yhteiskunnassa, kuten teknologia, kehittyvät, mutta toisaalta suurin osa yhteiskunnasta ja ihmisistä toimii kuten ennenkin. Myös utopia ja dystopia on helppo kuvitella ja miettiä millainen maailma olisi, jos kaikki unelmat toteutuisivat tai toisaalta millaista olisi, jos kaikki menisi peruuttamattomasti pieleen. Usein julkisessa keskustelussa ja uutisissa näkyviin tulevat erityisesti synkät tulevaisuuskuvat ja negatiiviset asiat, joten voi vaikuttaa siltä, että tulevaisuuskin tulee olemaan synkkä.

Sen sijaan, että puhutaan vain synkistä tulevaisuuskuvista, olisi tärkeää myös miettiä millaisia olisivat toivon ja utopioihin perustuvat tulevaisuuskuvat. Tulevaisuusajattelun tavoitteena on näyttää uusia vaihtoehtoja ja tuoda esiin, että maailma voi olla toisenlainen. Uusien näkökulmien ja positiivisten tulevaisuuksien kuvittelu on tärkeää, jotta pystymme näkemään vaihtoehtoja ja myös toimimaan halutun tulevaisuuden saavuttamiseksi. Vaihtoehtojen pohtiminen auttaa

myös valmistautuman tulevaisuuteen. Kun vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia on aktiivisesti pohtinut, ei tulevaisuus toivottavasti tunnu enää niin pelottavalta ja tuntemattomalta.

Tulevaisuuden tutkimisen hyöty ei määräydy sen mukaan, kuinka ”oikeaan” tai lähelle visioitu tulevaisuus osui, vaan tarkoituksena on avartaa ajattelun mahdollisuuksia sekä nähdä uusia mahdollisuuksia myös nykyhetkessä. Se, mitä tulevaisuudesta kuvittelemme ei ole yhdentekevää, koska ajatuksemme tulevaisuudesta määrittävät nykyhetken toimintaa ja samalla muovaavat myös tulevaisuutta.

Nykyiset toimmemme ja ajatuksemme vaikuttavat väistämättä tulevaisuuteen, ja tämän hetken teot muovaavat myös tulevaisuutta. Jos emme osaa kuvitella tulevaa ja pohtia millaisen haluaisimme tulevaisuuden olevan, miten voimme tietää mitä kohti pyrkiä? Tämän vuoksi tulevaisuuden ajatteleva on tärkeää. Olennaista on miettiä myös yllättäviä, mahdottomia ja utopistisia tulevaisuuksia, koska monet asiat vaikuttavat mahdottomilta, kunnes ne yllättäen eivät enää olekaan sitä.

**“
Tulevaisuus
mielikuvaharjoittelu sai
pohtimaan tulevaisuutta
eri tavalla.
”**

Lähteet:

1 Amara, R. (1981). The futures field: Searching for definitions and boundaries. *The Futurist*, 15

2,3 Pouri, Laura & Wilenius, Markku: Tulevaisuuslukutaito navigaatiovälineenä kuudennessa aallossa: kuinka integroida tulevaisuus lukio-opetukseen? *Futura* 3/2018

4 Video: <https://www.youtube.com/watch?v=TAELQX7EvPo&t=1155s>

Pyrkimys ymmärtää taidelähtöisiä menetelmiä ja taiteessa vallitsevaa vapauden ja ahtauden välistä konfliktia

Tietysti olen ollut tietoinen taidelähtöisistä menetelmistä jo pitkään. Kuka ei olisi kuullut Maailman ihanimmasta työstä¹, voimaannuttavan valokuvan ja taideterapeuttisen työskentelyn ehkä tunnetuimmasta esimerkistä? Joitakin vuosia sitten, kun taiteen hyvinvointivaikutuksista alettiin puhua äänekkäämmin ja näkyvämmiin tiedotusvälineisiin kuin taiteilijayhteisöissä, jakolinjat skeptikoiden ja usko-vaisten välillä tulivat näkyviksi. Toiset näkevät taiteellisen praktiikan laajentumismahdollisuudet, toisille nousee huoli taiteen välineellistymisestä. Itse olen törmännyt aiheeseen taideopettajan urani alkupuolella opistokursseja vetäessäni ja nyt uudestaan, Utopiaako?-hankkeen suunnittelun

1 <https://www.voimauttavavalokuva.net/>, viitattu 14.4.2021

yhteydessä. Suunnittelupöydässä ajateltiin ja sanottiin, että taidelähtöiset menetelmät voisivat auttaa nuoria käsitteellistämään abstrakteja yhteiskunnallisia kysymyksiä. Itse jäin pohdiskelemaan taidelähtöisyyden käsitettä ja miten se avautuu kuvataiteilijan näkökulmasta.

Taidelähtöisyys mielikuvien ja käytäntöjen puristuksessa

Minun on pakko sanoa tämä heti alussa. Vaikka, tai ehkä juuri siksi, koska olen koulutukseltani ja sydämeltäni taiteilija, taidelähtöiset menetelmät pelottavat minua. Aivoni loihitivat esille kauhistuttavia mielikuvia loputtomasti kasaantuvista paperiröykkiöistä, joissa aikakauslehdistä leikatut kuvat on liimattu puikkoliimalla ja glitterillä kiinni maitopurkkikartonkiin. Tai vaihtoehtoisesti harrastajateatterin treenitiloissa toteutettavista voimaantumisharjoitteista, joissa ensin eläydytään munaksi, josta sitten kuoriutuu esille kaunis lintu.

Ymmärrän, että ymmärrän taidelähtöiset menetelmät väärin. Tai väärästä näkökulmasta. Kyseessä ei ole taiteen kentän huomioista tai tarpeista noussut ilmiö vaan sosiaali- ja terveysalan kehittämisen yhteydessä syntynyt huomio taiteellisten prosessien suosiollisesta vaikutuksesta ihmisen psykofysiikkaan. Tunnen kuitenkin tyytyväisyyttä, kun voin hieman pilkallisestikin karrikoida tämän kaltaisia toimia ja ajatella, että oikea taide on jotain muuta.

Taidelähtöinen menetelmä on käsitteenä outo. Käsite selittää periaatteessa oman tarkoituksensa, mutta samalla esiin nousee kysymyksiä. Miten niin taidelähtöinen? Menetelmä mitä varten? Vähän myöhemmin tapailen käsitteen mahdollisuuksia tarkemmalla otteella, mutta vielä tässä vaiheessa haluan pysytellä omien mielikuvieni suojassa. Eli siis etäällä (ja ylhäällä). Kun taiteilijaa pyydetään ohjaamaan parin tunnin työpajaa, jossa käytetään jotain taidelähtöistä menetelmää, menee otsa helposti kurttuun ja epä tietoisuus

valtaa mielen. Hei taiteilija! Mikä hätänä? Tätähän sinä teet työksesi. Kyllä sinä osaat! Taiteilijat eivät kuitenkaan käytä teostensa tekemiseen taidelähtöisiä menetelmiä. Taiteilijan työkaluina ovat taiteellinen ajattelu ja siitä kumpuava työskentely sekä ymmärrys taiteen kentän rakenteista. Ne ovat taiteilijan ammattitaitoa, jonka kehittäminen on pitkäjänteistä ja tavoitteellista toimintaa. Omasta ammatillisesta kategoriasta katsoen taiteilija saattaa äityä sanattomaksi kurssilaisten puuhien äärellä. Taiteilijan ammattitaito ei välttämättä ulotukaan näiden ilmaisujen käsittelyyn.

Vessassakin voi joutua taiteen äärelle. R. Mutt on signeerannut tämänkin pisuaarin. Kuva Eero Merimaa.

Taidelähtöiset menetelmät herättävät kuitenkin innostusta. Ajatellaan, että taide vapauden ja luovuuden ja voimaantumisen ja itseilmaisun paikkana on kenen tahansa otettavissa. Ja niinhän sen pitäisikin olla: tavoiterationaalisuuden ylittävä vapaavyöhyke! Itseilmaisun ja luovuuden lisäksi taiteeseen liittyy kuitenkin myös muita, vähemmän inklusiivisia olettamuksia. Olettamuksia taidosta, taidon esittämisestä, ylivertaisuudesta, poikkeuksellisuudesta ja lopulta kuolemattomuudesta. Muistelen ikuisuuksien takaista musiikkiluokkaa ja sen kivikautista pedagogiikkaa: oppilaat kävivät tyhjässä luokassa laulamassa Maamme-laulun kasettinauhuriin. Oli hyvä, että muut eivät kuulleet, mutta ajatus omasta esipuberteettisesta esityksestä magneettinauhalla ja opettajasta arvioimassa sitä kotonaan oli vertahyytävä. Laulaminen on nimittäin taitolaji! Yksin voi olla kivaa lauleskella, mutta toiselle esiintyminen vaatii toisenlaista asennetta.

Tekemisen ja esittämisen välillä on eroa. Mehän teemme kaikenlaista mukavaa, joka on tarkoitettu vain meille itsellemme. Sitten on tavoitteellista tekemistä, joko pelkästään itselle tai muille jaettavaksi, joka voi olla mukavaa tai sitten ei. Sitten on vielä selkeästi toisille suunnattujen tekojen tekemistä ja niiden esittelyä muille, jonka aikana tekijän tehtävänä on pysyä hiljaa ja kuunnella kun toiset arvioivat. Tai sitten voi selittää, että mitä on yrittänyt. Taiteen historian kautta alitajuntaamme on kuitenkin iskostunut affektiivinen jano taitavasti piirretyille kuville, taitavasti tulkituille lauluille, taitavasti hallituille kehoille. Esteettisesti hiotun kappaleen kokeminen on nautinnollista ja siitä tulee hyvä olo. Tästä juontuvaa kaksijakoisuutta ei voi jättää huomiotta. Kun piirrämme, laulamme tai tanssimme, teemme sitä itsemme lisäksi myös näkymättömälle katsojalle, itsemme istutetulle kauneutta ja taidokkuutta mässäilevälle kriitikolle.

Tämän pitkähkön aloituksen tavoitteena on ollut havaita, ymmärtää ja lausua huomio taiteellisesta ilmaisusta, johon myös taidelähtöiset menetelmät jollakin tasolla kiinnittyvät. Taiteelliseen ilmaisuun sitoutuu kaikkien ihanien mahdollisuuksien lisäksi pelko yleisön langettamasta tuomiosta. Se, että joku päivittelee isoon ääneen, ettei osaa piirtää, tai kieläytyy esittämästä kirjoittamaansa runoa toisille, on totinen paikka. Ei auta, että ohjaaja sanoo taitojen puutteen olevan toissijaista, että tehdään nyt vaan. Ilmaisuun sitoutunut laadullisen arvioinnin odotus lyö kiilan taiteen ja todellisen vapautumisen välille.

Pisuaareista, säilyketölkeistä ja muista oikeista taideteoksista

Taiteen näkökulmasta katsoen taidelähtöiset menetelmät eivät tuota taidetta, eikä se myöskään ole taidelähtöisten menetelmien tavoite. Arthur Danto on esittänyt asian omassa taideteoksen rajoja havainnollistavassa esimerkissään varsin selkeälinjaisesti.² Tästäkin huolimatta taidelähtöiset menetelmät tuntuvat kuitenkin tuottavat jotain, joka säteilee hienokseltaan eri tavalla kuin arkipäivän humbuuki. Mistä johtuu, että kurssilaisten glitterkollaasit kerääntyvät helposti pinoiksi varastoon, eivätkä tule kierrätetyksi samalla innolla kuin työpaikan tiedotteet? Tuntuu pahalta pistää jätemyllyyn jonkun tekemä tuherrus, vaikka sillä ei ole taiteen kanssa mitään tekemistä.

2 Danto kuvailee esseessään miten Picasso, Cézanne ja joku teini-ikäinen kaikki värittävät solmion sinisellä maalilla. Vaikka kaikki solmiot näyttävät ja tuntuvat samalta, vain yksi niistä kelpaa taideteokseksi. Teini-ikäinen on helppo laskea pois joukosta; hänellä ei ole ikänsä ja kokemuksensa pohjalta asiaa museon seinille. Picasso ja Cézanne on vaikeampi erottaa toisistaan. Molemmat olivat ja ovat taiteen supersankareita. Kuitenkin vain Picasson kravatti kelpaa taideteokseksi. Cézannen kohdalla taidemaailma ei ollut vielä valmis ymmärtämään siniseksi maalattua solmiota taideteoksena. Cézanne olisi voinut tehdä sen, mutta teko olisi ollut niin sanotusti aikaansa edellä ja se olisi todennäköisesti käsitelty taiteilijan eksentrisenä hassutteluna. Danto, Arthur C. Taideteokset ja todelliset esineet, teoksessa Lammenranta, Haapala (toim.). Taide ja filosofia. s.109. Gaudeamus. Helsinki. 1987.

Danton esimerkin mukaisesti teosten potentiaalisuus tulee olevaksi vain oikeanlaisessa kontekstissa. Tiedättehän Duchampin pisuaarin?³ Museossa sen merkitys on aivan toisenlainen kuin rautatieaseman vessassa. Aktiivisesti taiteen kieleen orientoitunut matkalainen kuitenkin loihtii helposti taiteen kategorian esille myös pisuaarin äärellä. Taiteesta, sen historiasta ja käytännöistä tihkuu jatkuvasti arkipäivän kokemuksiimme erilaisten raja-aitojen välejä huokoistavia liemiä. Jos kaupassa tomaattimurskaa etsiessämme satumme törmäämään Campbellin valmiskeittoihin⁴, olemme välittömästi ruoanlaiton kategorian ohella ainakin vähän myös taiteen kategorian äärellä. Ehkä samalla tavalla myös taiteesta lähtöisin olevat esteettisen kielen yritelmät kantavat mukanaan jonkinlaista potentiaalia. Tiedostamme, että taiteellista elettä ympäröi tarkoitus, tarkoituksellisuus, jonka ymmärrämme tavoittelevan jotain suoraviivaista ilmaisua syvempää. Ehkä esteettiseen kieleen liittyy samalla jonkinlainen itse-reflektion taso. Ymmärrämme, että kommunikoidaksemme meidän tulee tehdä muutakin kuin viestiä.

Usein (korkea)taiteen vuotaminen omien rajojensa yli tapahtuu viittausten, lausahduksien tai massaviestimien popularisoimien esimerkkien avulla. Campbellin soppatölkkiä lisäksi Andy W. muun muassa ennusti, että tulevaisuudessa kaikki ovat kuuluisia 15 minuuttia.⁵ Tämä on muuttunut kulttuuriseksi hokemaksi, johon törmää milloin missäkin yhteydessä. Joseph Beuys puolestaan visioi aika lailla samanaikaisesti kollektiivisesta taiteilijuudesta, kulttuurisesta tilasta, missä jokainen olisi taiteilija.⁶ Beuys hahmotteli ajatuksellaan ihmisille luonteenomaista luovan herkkyyden tilaa, joka mahdollistaisi taiteellisen ajattelun ja siihen sisältyvän potentiaalin tihkumisen/valumisen/

3 Marcel Duchamp (et al.), Fountain, 1917

4 Andy Warhol, Campbell's Soup Cans / 32 Campbell's Soup Cans, 1962

5 "In the future, everyone will be world-famous for 15 minutes" Andy Warhol, 1968

6 "Jeder Mensch ist ein Künstler" Joseph Beuys, 1978

tunkeutumisen taiteen perinteisten raja-aitojen yli elämän mille tahansa osa-alueelle. Tämä ajatus kyllä muistetaan taidekentällä, mutta se ei missään vaiheessa saavuttanut Warholin egoja hivelevän lausunnon suosiota. Warholin kommentti toteutui viimeistään sosiaalisen median aikana lähes yhteiskunnallisena profetiana, kun taas Beuysin ajatus ruhjoutui taideinstituution hammasrattaissa utopistiseksi (?) visioinniksi.

Palaan vielä aikaisemmin mainitsemaani ”taiteelliseen potentiaaliin”, hienoon tarkoituksellisuuden väreilyyn, joka säteilee jokaisesta poeettisen kielen kyhäelmästä sen hierarkkisesta statuksesta huolimatta. Semiotiikasta juontuvan esimerkin mukaisesti taideteosta tavataan ajatella merkkinä, joka viittaa oman ilmiänsä ulkopuolelle. Teos on teos sanattomaan kulttuuriseen sopimukseen nojaten ja katsoja osallistuu prosessiin tuottamalla merkityssisältöä sen ympärille. Joissakin yhteyksissä taideteoksia on kuvailtu tiloiksi, joiden läsnäolo mahdollistaa keskustelut vaikkapa yhteiskunnallisista, uskonnollisista tai henkilökohtaisista kokemuksista. Teokset siis fasilitoivat sosiaalisia kontakteja, kohtaamisia, jakamista ja kuuntelemista. Yleisön rooli ei olekaan passiivisesti ottaa vastaan mitä taiteilija milloinkin sattuu tarjoamaan, vaan tuoda prosessiin mukaan oma näkemyksellinen ja aktiivinen roolinsa. Taidekokemus on yhteistoimintaa ja prosessi onkin yllättävän kielellinen. Yhteisötaiteen pioneeri, taiteilija ja teoretikko Suzanne Lacy kuvaili omaa taidettaan ja sen suhdetta kieleen ja kommunikaatioon seuraavanlaisesti: ”Dialogue is my paint – and how it elicits emotional responses with the participants is my craft.”⁷

7 M Lacy kuvaili työskentelyään San Fransiscon MOMA retrospektiivinsä We Are Here yhteydessä 2019. <https://headtopics.com/us/suzanne-lacy-s-moving-public-tableaux-5539504>

(viitattu 23.6.21)

Lopuksi

Modernin taiteen perusajatukseen kuuluu oleellisesti vähintään kevyt vastakarvaan asettautuminen, on kyse sitten taiteilijaelämästä porvarillisen hegemonian haastajana tai suoraviivaisesta taideaktivismista, jossa taiteellinen työskentely nähdään yhteiskunnallisen muutoksen työkaluna. Joka tapauksessa modernin taiteen perinne, ismien tavoitteet ja lukuisat manifestit, ovat kirjoittaneet näkyväksi taiteen taustalla vaikuttavia mahdollisuuksia henkilökohtaisten ja yhteiskunnallisten murrosten käsittelyssä. Taiteessa on voimaa saattaa meidät yhteiseen pöytään, yhteisten kysymysten äärelle. Taide voi luoda muutosta ja energisoida ihmisten välistä toimintaa. Taiteen ominaisuudet voivat silti masinoida myös egokeskisyyttä, tähtikultteja, hierarkkisuuutta ja eksklusiivisuutta, ja jostain syystä jälkimmäiset ilmiöt kiehtovat usein tekijöitä, toimijoita ja yleisöä enemmän kuin jalot periaatteet.

Yhteisötaide, jonka koen olevan taiteellisen työskentelyn periaatteista lähimmin tekemisissä taiteen soveltavan käytön ja ”taidelähtöisten menetelmien” kanssa, on kuvataiteen keskusteluissa usein marginaalisessa asemassa. Yhteisötaiteen projektit ovat harvoin museoiden ja gallerioiden ohjelmistoissa ja taidekouluissa yhteisötaidekurssit eivät juurikaan nauti opiskelijoiden suosiosta. Kuitenkin juuri yhteisötaiteen ympärillä tapahtuva liikehdintä ottaa selkeimmin huomioon nykytaiteen keskusteluissakin painottuvia kollektiiviseen ymmärtämiseen, muutokseen ja aktiiviseen toimintaan painottavia periaatteita.

Utopiaako?-hankkeen aikana toteutetut luovaa ajattelua ja yhteisöllistä tekemistä painottavat, taidelähtöisiä menetelmiä hyväksikäyttävät kokeilut ovat omiaan nostamaan esille taiteellisen ajattelun ja työskentelyn vahvaa potentiaalia itseilmaisun, yhteisöllisyyden ja kollektiivisen tiedonmuodostamisen aloilla. Näiden huomioiden esiin nostaminen

on äärimmäisen tärkeää koulutuspolun varhaisissa vaiheissa, jolloin taidekentän yksilökeskeiset toimintamallit eivät ole vielä juurtuneet ehdottomiksi totuuksiksi ja sementoineet luovuutta vain yhdeksi egon monista rakennuspalikoista.

Lähteet:

Andy Warhol, Campbell's Soup Cans / 32 Campbell's Soup Cans, 1962

<https://www.voimauttavavalokuva.net/>, viitattu 14.4.2021

Marcel Duchamp (et al.), Fountain, 1917

Danto, Arthur C. 1987. Taideteokset ja todelliset esineet. Artikkeliteoksessa Lammenranta, Haapala (toim.). Taide ja filosofia. Gaudeamus. Helsinki. 1987.

<https://headtopics.com/us/suzanne-lacy-s-moving-public-tableaux-5539504> viitattu 23.6.21.

Palautetta opettajilta ja opiskelijoilta

Hankkeen työpajoihin osallistuneille tehtiin palautekysely, johon kerättiin vastauksia sekä opettajilta että opiskelijoilta. Saimme runsaasti palautetta, sillä puolet opiskelijoista vastasi palautekyselyymme. Työpajat saivat kaiken kaikkiaan hyvät kokonaisarvosanat, ja työpajojen keskiarvoksi tuli 4 (asteikolla 1-5).

Suurin osa (61 %) opiskelijoista oli ammatillisesti koulutuksesta, lukiolaisia oli 33 % ja muusta koulutuksesta tulevia 6 %.

Opiskelijoiden osallistumisprosentti oppilaitoksen mukaan.

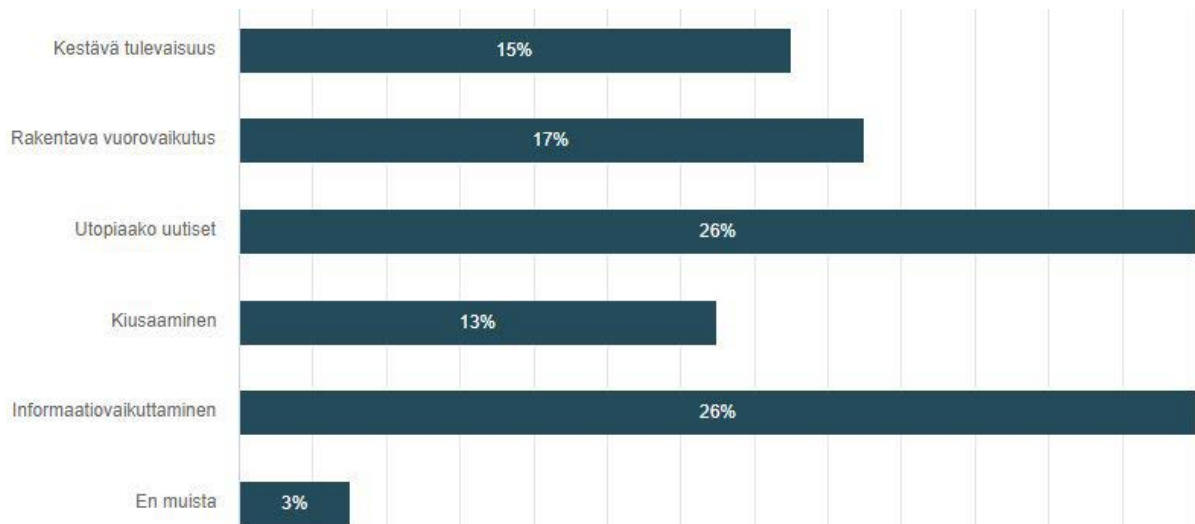
Opettajat kertoivat saaneensa uusia ideoita opetukseen. Erityisesti mainittiin, että uudenlaiset osallistamisen menetelmät ja tekniikat, kuten Jamboard ovat hyviä välineitä osallistaa opiskelijoita. Muutama opettaja mainitsi saaneensa hyvä ideoita vuorovaikutuksen lisäämiseen opiskelijoiden kanssa. Osa opettajista ei ollut mukana työpajoissa tai osallistui niihin vain osittain, joten opettajilla ei välttämättä ollut kattavaa kuvaa kaikesta mitä työpajojen aikana toteutettiin.

Työpajan sisällöistä yksittäisenä menetelmänä, jota voi hyödyntää mainittiin muun muassa Black Out -poetry, jossa valmiista tekstistä peitetään sanoja ja luodaan näin runoutta tekstistä. Lisäksi vuorovaikutustaidot, tulevaisuusajattelun lisääminen ja kestävä kehitys olivat teemoja, joiden käsitteilyä osa opettajista ajatteli jatkaa myöhemmin oppitunneilla. Osa opettajista aikoi myös reflektoida työpajojen teemoja ja niiden herättämiä ajatuksia opiskelijoiden kanssa jälkikäteen.

Innokkaat vetäjät jaksoivat tsempata

Myös työpajojen vetäjien osuus sai kehuja: vetäjät saivat keskiarvoksi työpajoista 4,2 (asteikolla 1–5). Osa opettajista oli sitä mieltä, että kolmen tunnin työpaja oli melko pitkä vedettäväksi pelkästään etäyhteyksin, vaikka työpajojen rytmitys ja taukojen määrä saikin kiitosta. Lähitoteutus olisikin varmasti tuonut työpajoihin erilaista vuorovaikutusta ja toteutusta. Työpajojen vetäjät saivat kehuja hyvästä ja turvallisesta ilmapiiristä sekä tsemppihengestä joka välittyi ruudun läpi. Osa opettajista sanoi suoraan, että vuorovaikutus oli hankalaa, koska osallistujia olivat niin passiivisia ja kehui, kuinka vetäjät silti jaksoivat kannustaa ja osallistaa opiskelijoita. Kehuja sai myös työpajan vetäjien rentous, innostus ja taito muuttaa suunnitelmia lennosta, jos ajateltu toimintatapa ei toiminutkaan. Virtuaalitoteutus toi varmasti monenlaisia uusia ja odottamattomia ongelmia eteen, joita kasvokkain tapahtuvassa työpajassa ei olisi tullut ilmi.

Eniten opiskelijoita osallistui Utopiaako-uutiset- ja informaatiovaikuttaminen-työpajoihin, näihin molempiin osallistui 26 % opiskelijoista. Tämän jälkeen suosituimpia pajoja olivat rakentava vuorovaikutus, kestävä tulevaisuus sekä kiusaamista käsittelevät työpajat.

Opiskelijoiden jakautuminen eri työpajojen kesken.

Mukavaa vaihtelua koulutyöhön

Mielenkiintoisiksi teemoiksi nostettiin kiusaaminen sekä uudenlaisiin uutisaiheisiin liittyvät teemat. Majan rakentaminen, kuplautumistehtävä sekä runojen tai räppien tekeminen olivat monen mielestä mielenkiintoisia tehtäviä.

Suurin osa suosittelisi työpajaa myös kaverilleen, ja työpajojen keskiarvoksi tuli 3,7 (asteikolla 1–5). Avoimissa vastauksissa kerrottiin, että työpajassa oli mukava ja rento meininki, ja oli mukavaa kun sai tehdä uudenlaisia harjoituksia ja tehtäviä. Innostaviksi asioiksi työpajassa koettiin yhdessä työskentely ja ryhmähenki sekä mukavat vetäjät. Suurin osa koki tehtävät mielenkiintoisina ja innostavina, ja työpaja koettiin mukavaksi vaihteluksi tavanomaisen koulutyön keskellä.

”

Oli iha fresh!

”

Jaettavat työpajamallit ja video rakentavasta vuorovaikutuksesta

Työpajamallit vapaaseen käyttöön

Nyt vapaasti hyödynnettäväksi tulevat työpajojemme viisi etätoteutusta ja kuusi lähitoteutusta ovat käyneet läpi monipolvisen kehityspolun ja toivomme, että se näkyy lopputuloksesta idearikkautena, selkeytenä ja toteutettavuutena. Työpajojen aiheissa ja tehtävissä yhdistyy monenlaisten oppiaineiden kysymyksiä ja näitä malleja voikin hyödyntää mainiosti monialaiseen oppimiseen. Opettajat voivat poimia näistä ryhmilleen yksittäisiä kiinnostavia tehtäviä ja pohjustuksia tai toteuttaa jonkun pajan alusta loppuun. Työpajan kesto on noin kolme tuntia.

Pajamallit löytyvät osoitteesta: julkaisut.turkuamk.fi/uto-piaako_pajamallit.pdf

Pajoja muokanneiden opiskelijoiden laatimat sisältökuvaukset:

1. Informaatiovaikuttaminen

Etätoteutus ja lähitoteutus

Työpajan koostaminen: Ville Laitinen

Työpajan ideoinnissa mukana: Sami Aho, Selmi Holopainen, Timo Junolainen, Nemo Koski, Taneli Nyyssönen, Axel Ojala, Johanna Rajala ja Liisa Vallin

” Pajassa tutustutaan informaatiovaikuttamisen moniin eri tapoihin ja osallistujat yrittävät tehdä oman vakuuttavan harhaanjohtavan uutisensa.”

2. Kestävä tulevaisuus

Etätoteutus ja lähitoteutus

Työpajan koostaminen: Anni Rikkonen

Työpajan ideoinnissa mukana: Venla Hämäläinen, Jannina Sihvonen ja Anna Ventola

”Työpajan tarkoituksena on esitellä opiskelijoille erityisesti ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden teemoja. Kuten työpajan nimestä käy ilmi, katse on tulevaisuudessa. Vaikka tulevaisuus saattaa monelle näyttäytyä epävarmana, jopa hieman pelottavana, Kestävä tulevaisuus -työpajassa pyrimme lisäämään toiveikkuutta ja myönteisyyttä tulevaisuutta kohtaan. Pyrkimyksenä on kannustaa opiskelijoita luovaan ja ratkaisukeskeiseen ajatteluun. Lisäksi haluamme rohkaista nuoria unelmoimaan ja unelmoinnin kautta lähestymään uudenlaista maailmaa.”

3. Kiusaaminen

Etätoteutus ja lähitoteutus

Työpajan koostaminen: Nina Niinivirta

Työpajan ideoinnissa mukana: Jenni Jäntti, Jatta Pirinen, Roni Sirjonen ja Santeri Susi.

” Työpajassa käsitellään kiusaamista monipuolisin menetelmin. Työpajassa pohditaan yhdessä mikä on kiusaamista, pyritään luomaan yhteisöllisyyden tunnetta kiusaamisen vähentämiseksi sekä pohditaan teknologian roolia kiusaamisen vastaisessa työssä.”

4. Rakentava vuorovaikutus

Etätoteutus ja lähitoteutus

Työpajan koostaminen: Miikka Ylä-Jussila

Työpajan ideoinnissa mukana: Joni Hakala, Eero Karisalmi ja Manta Kasurinen

”Pajassa keskitytään niihin seikkoihin, jotka yhdistävät meitä ihmisiä. Lisäksi pohditaan, miksi esimerkiksi netissä esiintyy nykyään paljon vihapuhetta. Näkökulma on kuitenkin positiivinen ja rakentavaan vuorovaikutukseen kannustava, eikä ketään osoitella sormella. Tehtävinä pajassa on muun muassa etsiä osallistujia yhdistäviä seikkoja, kehua toisia sekä katsoa takuulla ajatuksia herättävä video.”

5. Utopiaako uutiset

Etätoteutus ja lähitoteutus

Työpajan koostaminen: Anni Rikkonen & Miikka Ylä-Jussila

Työpajan ideoinnissa mukana: Anton Kuukka, Anniina Salomäki, Tuomas Tiainen, Jenny Yrjölä

”Uutispajassa osallistujat tuottavat pienissä ryhmissä uutiskorttien avulla tulevaisuuden uutisia. Pajan tavoitteena on saada osallistujat pohtimaan tulevaisuutta, kehittää tiimityötaitoja ja havainnollistaa uutistyön tärkeyttä koskien yhteiskunnallisia ja globaaleita kysymyksiä..”

6. Vaatetehtä

Vain lähitoteutus

Työpajan koostaminen: Ville Laitinen

Työpajan ideoinnissa mukana: Suvi Ikonen, Elina Jokinen, Suvi Kaakkomäki, Pyry Paturi

”Pajassa käsitellään monipuolisesti ylituotannon ja -kuluttamisen luomia haasteita ja päästään yhdessä keskustellen ja käytännön harjoitusten kautta pohtimaan omaa suhdettamme materiaan sen monissa muodoissa.”

Tunteesta taiteeksi - Utopiaako? Video rakentavasta vuorovaikutuksesta

Taideakatemian journalismin ja viestinnän opiskelijat Iida Hakala ja Essi Jäälinna saivat tehtäväkseen toteuttaa työpa-joihin liittyvän dokumenttivideon. He saivat valita itseään eniten puhuttelevan aihepiirin ja syventyä tutkimaan sen herättämiä kysymyksiä.

Dokumenttivideolla keskitytään nuorten maailmassa esiin-tyvään vihapuheeseen. Henkilökohtaisten kokemusten jakamisesta siirrytään etsimään keinoja vihapuheen vähen-tämiseen taiteen avulla. Yhdessä Utopiaako?-hankkeen taideopiskelijoiden kanssa keskustellaan myös siitä, miten taide voi ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun tai antaa lohtua vaikeissa kokemuksissa.

Video kestää noin 10 min. ja on katsottavissa osoitteessa www.youtube.com/watch?v=TfR9ExPRqcQ

Haastateltavana Adina Nivukoski, Suomen Lukiolaisten Liiton puheenjohtaja 2020, Suomen Unesco-nuorisodelegaatti, ihmisoikeusaktivisti, journalisti.
Kuva Iida Hakala.

Kiitokset

Hankkeeseen osallistuneet korkeakouluopiskelijat:

Suvi Aarrekari	Teatteri-ilmaisun ohjaaja
Sami Aho	Oikeustiede
Antti Ainola	Teatteri-ilmaisun ohjaaja
Iida Hakala	Journalismi ja viestintä
Joni Hakala	Teatteri-ilmaisun ohjaaja
Milja Hakkarainen	Kuvataide
Sanna Harju	Ranska
Rafael Heikkilä	Kuvataide
Selmi Holopainen	Poliittinen historia
Oona Huhtala	Medianomi / Journalismi ja viestintä
Venla Hämäläinen	Biologia
Suvi Ikonen	Kasvatustieteet
Elina Jokinen	Maantiede
Timo Junolainen	Matematiikka/Crypto
Jenni Jäntti	Digitaalinen kulttuuri
Essi Jäälänna	Journalismi ja viestintä
Suvi Kaakkomäki	Tietojenkäsittelytiede

Veera Kallioinen	Taidehistoria
Eero Karisalmi	Mediatuotannon tradenomi
Manta Kasurinen	Journalismi
Minna Kemppi	Kulttuurialan yamk, media ja kulttuuriyrittäjyys
Salla Kemppi	Kuvataide
Sonja Keski-Kuha	Sosiaalitieteet
Pasi Keski-Pukkila	Futures Studies
Olivia Kivenmäki	Journalismi
Aleksi Kolmonen	Kuvataide
Nemo Koski	Kuvataide
Matleena Korhonen	Kuvataide
Aapo Kotilainen	Kuvataide
Anton Kuukka	Maantiede
Ville Laitinen	Kuvataide
Matti Lankinen	Kuvataide
Minka Laukniemi	Teatteri-ilmaisun ohjaaja
Elise Lehikoinen	Kuvataide
Ben Liukkonen	Kuvataide
Alina MacDonald	Kuvataide
Karri Mattila	Luokanopettajaopiskelija
Martta Meriläinen	Kuvataide
Riikka Munne	Kasvatustieteet, luokanopettaja
Marko Mäkinen	Yhteiskuntatiede
Milla Mäkipää	Medianomi, journalismi
Tilda Nerg	Filosofia
Nina Niinivirta	Kasvatustiede
Kaisa Nurminen	Kuvataide
Stina Nygård	Journalismi

Taneli Nyysönen	Vuorovaikutusmuotoilu
Axel Ojala	Käytännön filosofia
Olavi Partanen	Kasvatustiede
Pyry Paturi	Matematiikka
Linda Pesonen	Maantiede
Jatta Pirinen	Teatteri-ilmaisun ohjaaja
Janne Punkari	Kuvataide
Johanna Rajala	Kasvatustiede
Anniina Rikkonen	Valtio-oppi
Jaana Rinne	Kasvatustiede
Emma Sainio	Maantiede
Anniina Salomäki	Kasvatustiede
Marika Schulze	Kuvataide
Jannina Sihvonen	Kasvatustiede, luokanopettaja
Roni Sirjonen	Oikeustiede
Helena Stigell	Taloustiede
Santeri Susi	Fysikaaliset tieteet
Kari Söderqvist	Teatteri-ilmaisun ohjaaja
Tuomas Tiainen	Filosofia
Venla Torppa	Kuvataide
Maria Vakkuri	Medianomi, journalismi
Liisa Vallin	Journalismi
Anna Ventola	Maantiede
Tahiti Viro	Media-ala
Heidi Wirkkala	Valtio-oppi
Miikka Ylä-Jussila	Medianomi, journalismi
Jenny Yrjölä	Media-ala